

Indian Opinion

No. 47—VOL. XVII., FRIDAY, NOVEMBER 28th, 1919.

Registered at the G. P. O. as a Newspaper
Price Three pence

NOTES AND NEWS

AT a public meeting held recently in Klerksdorp under the auspices of the now widely known South African League, a committee is reported to have been appointed to organise a branch of that League. The main object of this League appears to be "to save the Union for the white generation," by removing the so-called Asiatic menace.

The chairman of the League, (Mr. L. J. Phillips) in addressing the above meeting, is reported by Reuter, to have said that thirty years ago there were 30,000 Indians in South Africa, and there were 200,000 now. Not only trading matters were concerned. Were this so he would not interfere, but political, social and financial mastery were involved. The presence of 200,000 Indians in South Africa was a menace to the white workers. Indians were already carrying on a large number of industries, and in Natal, Indians were engaged in building other trades. The speaker concluded an earnest and eloquent speech with an appeal to save the Union for the white generation coming forward.

A Reuter telegram from London states that the Bishop of Kensington presided at a meeting at the Carlton Hall to form a League of Religions to help the League of Nations to achieve universal peace. The speakers at the meeting included the Rev. J. Estlin Carpenter (the wellknown theologian,) a Buddhist, Hindu, Sufi, and a Moslem.

The Bombay Government Order in the Judicial Department, dated the 15th October, says that the Government of Bombay in Council is pleased to withdraw the order dated the 31st July, 1918, made upon Mr. Bal Gangadhar Tilak under Rule 3 of the Defence of India consolidated rules 1913.

At Rajkote Mr. Gandhi delivered a speech on "Religion of Service" under the presidency of the Political Agent, an altogether novel phenomena here, where after the last disturbances at Ahmedabad and Viramgam, a big Government Officer openly referred the people, who went to him for lamino-help, to Mr. Gandhi. Under the circumstances it was no little wonder that a Political Agent presided at his lecture. Gondal gave a very enthusiastic welcome to Mr. Gandhi and also Dhoraji, where the Moslems and Hindus both combined to honour their illustrious countryman. At Motimara, a village under Gondal State, Mr. Gandhi delivered a speech on "Agriculture and Swadeshi" to a big audience of agriculturists.

The office of the weekly paper *Young India* edited by Mr. M. K. Gandhi, has been transferred from Bombay to Ahmedabad City. A press has been purchased at Ahmedabad where Mr. Gandhi's new Gujarati weekly paper, *Navajivan* and also *Young India* will be printed. Before the District Magistrate of Ahmedabad Mr. Shankarji Banker, declared himself as keeper of the press and printer and Messrs. Yagnik and Mahadev H. Desai as publishers of *Navajivan* and *Young India*, respectively. The Magistrate has dispersed with security in each case.

Mr. Gandhi writes in the *Navajivan* thanking for the message of congratulations he received from all quarters on his birthday. He would have been pleased, he says, if the money spent on letters and telegrams were devoted to purchasing cloth for the indigent and feeding the poor. He says he appreciated discriminating and wise affection, not blind affection. He points out that the true method of bestowing affection on him would be to copy such of his actions as seemed worthy of imitation. He is, however, pleased to see that practical steps were taken at places to popularise Swadeshi and many persons took the vow on his birthday. He feels himself put in an awkward position by the Bhagini Samaj of Bombay on their resolving to present him with a purse. The money so subscribed, he announces, should be devoted to the amelioration of women's lot.

Mr. W. Stuart, M.L.A. for Tembuland, giving evidence before the Low-Grade Mines Commission, spoke strongly on the colour bar, submitting that its abolition should be immediate. He thought abolition would only come as a grudging consent of the white labour group. He thought there was a via media. The colour bar created a huge and profiteering class of white overseas who laboured by sitting; and were the bourgeoisie of labour. The colour bar was extravagant from the State's point of view, an injustice to the coloured people and a privilege to the white people—a caste prerequisite flched by the groups of aristocrats and was the first principle of a slave State, with a face-saving modification in favour of freedom at a maximum of 3/- daily. Mr. Stuart urged, and paid great attention to this point, that colour bar was a breach of the Peace Treaty. He said Mr. Crawford, at Washington, only represented one-tenth of the workers of South Africa.

INDIA AND THE DOMINIONS

THE Government of India has published important documents relating to the position of India and the British Dominions which we reproduce elsewhere. In this set of papers we have what amounts to a declaration of policy on the part of the respective self-governing Dominions of South Africa, New Zealand, Canada and Australia, in regard to the thorny question of Asiatic immigration and the treatment of resident and visiting Asiatics. With the exception of the Union of South Africa, the Dominion Governments have seen fit to submit fairly lengthy statements and have fully dealt with the question of reciprocity. All have agreed to the principle that India shall have the right to enact laws which shall have the effect of subjecting British citizens domiciled in any other British country to the same conditions in visiting India as those imposed on Indians desiring to visit such country. The declaration unanimously adopted by the Imperial War Conference of 1918 that "it is an inherent function of the Government of the several communities of the British Commonwealth, including India, that each should retain complete control of the composition of its own popula-

tion by means of restriction on immigration from any of the other communities, is approved. All agree to admit the wife and minor children of resident Asiatics.

It is interesting to compare the respective positions of Asiatics under the various Dominion Governments. The Union Government is careful not to commit itself to any statement. We should describe Lord Buxton's note to the British Government as curt. New Zealand is the most liberal. Indians domiciled in that Dominion are subject to no disabilities. They have equal rights and privileges in every respect with Europeans. Canada has agreed to remove the bar to the entry of wives and children of resident Indians, thus doing away with a long-existing scandal. Australia agrees to admit Indian merchants, students and tourists with their respective wives by means of passports without the necessity for the annual application as long as the status is preserved. Likewise Australians visiting India will require to obtain passports. Australia agrees to place Indians on an equality with other British subjects as regards old age and invalid pensions, but admission to parliamentary franchise is not approved at present.

We will not for the present go deeper into the issues involved in these declarations. It is sufficient for the moment to note that South Africa is the only British Dominion which restricts its Indian population to one or other Province, and prevents Asiatics from becoming the legal owners of their own property and excludes them from residing or trading in certain areas as is the case in the Transvaal.

THE COMMISSION OF INQUIRY

INDIAN PAPER'S COMMENT

The *Bombay Chronicle* writes:—

Indians both in this country and in South Africa, were bidden to look forward to an exhaustive enquiry regarding the status of the settlers and we think that the people of this land will share with their fellow-countrymen in South Africa the bitter disappointment of seeing only the question of trading rights being disposed of through the Commission. It is clearly the interest of the Anti-Asiatic League to have the investigation confined to a narrow issue, enabling it as a result to pursue the campaign against the rest of the legal rights to which the Indian community are entitled.

General Smuts spoke soothing words when he promised Indians that they would have fair treatment in all parts of the Union and that all should live side by side in conciliation, understanding each others' standpoint and settle differences by impartial mediation. The enemies of the Indian community have made out that if the settlers are not crushed out of existence, the security of the white people will be permanently menaced. The contention is exaggerated to the point of falsity and it is essential to know the truth so that the claims of the two communities, equally entitled to free existence, may be adjusted. To leave the question of Indian rights open to gusts of racial passion is to leave them without protection, especially because there is an organised campaign against them. General Smuts said that as a white community they could not stand a great influx of Indians, but that the people who are already in—as members of one family and of the same Empire—should have fair treatment. The enemies of Indians have made out that any condition less than parity is disastrous to the Union, a statement which has to be tested and authoritatively nailed down. In the Imperial Conference Mr. Burton gave the pledge: "As far as we are concerned it is only fair to say—and that is the truth—that we have found that the Indians in our midst in South Africa who form in some parts a

very substantial portion of the population are good law-abiding, quiet citizens, and it is our duty to see that they are treated as human beings, with feeling like our own and in a proper manner." The pledge has not been repudiated in any reciprocity document because it is the only position which can be assumed by a representative of a civilised government. Now is the occasion to examine the whole question and redeem the pledge. To ask the Commission, on which two representatives from India are to serve, to discuss only trading rights, is, so far as the rest of the question is concerned, to waste a valuable opportunity.

IMMIGRATION BETWEEN INDIA AND COLONIES

RECIPROcity RESOLUTION

PLEDGE OF DOMINIONS

In the course of a resolution the Government of India have published papers relating to the reciprocity resolution in matters of immigration between India and the Dominions.

Mr. Long and Lord Milner, Colonial Secretaries, addressed despatches to officers administering Governments of Canada, Australia, New Zealand, South Africa and Newfoundland, to which the following are the replies:—

SOUTH AFRICA

Pretoria,

30th August, 1919

Sir,—With reference to your despatch (Dominions No. 504 of 7th August, 1917, I have the honour to inform you that I am advised by my ministers that the subject of reciprocity of treatment between India and self-governing dominions received their consideration and was placed in the hands of Mr. Burton for discussion at the recent Imperial War Conference.

I have, etc.,

BUXTON,

Governor-General

NEW ZEALAND

Government House,

Wellington, 6th Nov. 1919

Sir,—I have the honour to inform you that I did not fail to convey to my ministers the substance of your despatch (Dominions) No. 478 enclosing a copy of a resolution passed by the Imperial War Conference relating to reciprocity of treatment between India and the Dominions and enclosing also a copy of a memorandum on the subject prepared by Sir S. P. Sinha.

(2) I am advised by my ministers to reply that so far as the Government of New Zealand are concerned no administrative or legislative action appears to be necessary to give effect to the articles of the agreement approved by the Imperial War Conference on 24th July, 1918. A provision already exists for the admission of merchants, tourists, and *bona fide* students of all nationalities who are unable to pass the education test by the Immigration Restriction Act, 1908, provided they are in possession of passports issued by their respective Governments.

(3) Indians domiciled in New Zealand are subject to no disabilities. They have equal rights and privileges in every respect with Europeans and an Indian domiciled in the dominion would be entitled to bring in his wife and children if the wife and children were certified by the Government of India or if there were proof of permanent monogamous marriage.

I have, etc.,

GOVERNOR-GENERAL

CANADA

Government House

Ottawa, 27th March 19

My Lord,—With reference to previous correspo

dence and more particularly to your despatch of the 28th January last on the subject of reciprocity of treatment between India and the self-governing Dominions, I have the honour to transmit herewith copies of an approved minute of the Privy Council for Canada setting forth the views of my responsible advisers.

I have, etc,
D. V. S. S. S. S. S.

After giving the text of the resolution of the Imperial Conference, the minute proceeds:

The principal movement of East Indians to Canada occurred in 1907-08, the total immigration being under 7,000. Of this number possibly not more than 1,200 now remain in Canada, there having been a heavy exodus to the United States in addition to which quite a number have returned to India. Climatic, industrial and social conditions in Canada have not on the whole been found congenial. Disease has made considerable inroads upon East Indians. Their caste system has seriously interfered with their employment in many walks of life notwithstanding the fact that, only a small proportion of those who originally emigrated to Canada are now resident here.

The Minister submits that certain modifications of the restrictive provisions of the Immigration Act and regulations should be made for the relief of such of our fellow-British subjects of the East Indian race as may be affected by the resolution of the Imperial War Conference of 24th July 1918 as above recited. The Minister thereon, with the concurrence of the Minister of Immigration and Colonisation, recommends that the following declaration unanimously adopted at the Imperial War Conference 24th July 1918 be approved, viz. that (1) it is an inherent function of the Governments of the several communities of the British Commonwealth including India that each should enjoy complete control of the composition of its own population by means of restriction on immigration from any of the other communities, (2) British citizens domiciled in any British country including India should be admitted into any other British country for visits for the purpose of pleasure or commerce including temporary residence for the purpose of education. The conditions of such visits should be regulated on the principle of reciprocity as follows:—(a) the right of the Government of India is recognised to enact laws which shall have the effect of subjecting British citizens domiciled in any other British country to the same conditions in visiting India as those imposed on Indians desiring to visit such countries, (b) such right of visit or temporary residence shall in each individual case be embodied in a passport or written permit issued by the country of domicile and subject to *visu* thereby any officer appointed by and acting on behalf of the country to be visited if such country so desires, (c) such right shall not extend to a visit or temporary residence for labour purposes or to permanent settlement. (3) Indians already permanently domiciled in the other British countries should be allowed to bring in their wives and minor children on condition (a) that not more than one wife and her children shall be admitted for each such Indian and (b) that each individual so admitted shall be certified by the Government of India as being the lawful wife or child of such Indian.

The Committee of the Privy Council concur in the foregoing report and the recommendations therein contained and recommend that your Excellency may be pleased to forward a copy thereof to the Right Honourable the Secretary of State for the Colonies for the information of his Majesty's Government all of which is respectfully submitted for your Excellency's approval.

RODRIGUE BORDREA
Clerk of the Privy Council

ADDRESSES

Telegram from Governor-General of the Commonwealth of Australia to Colonial Office dated 6th May 1919:

With reference to your despatch 28th August 1918

reciprocity treatment between India and Dominions; my despatch 28th April No. 95 convey despatch of Commonwealth of Australia which are chiefly as follows:— (1) Government agrees admission on passports Indian merchants, students, tourists with their respective wives, exemption to continue without necessity for annual application as long as status preserved, (2) Indians domiciled in Australia may bring wife and minor children (3) Australian visiting India will require to obtain passport, (4) Legislative proposals will be submitted to Parliament to place Indians on equality with other British subjects as regards age and invalid pensions but admission to Parliamentary franchise not approved in present.

FERGUSON.

Governor-General of the Commonwealth of Australia to Colonial Office

Melbourne, 12th April 1919.

My Lord,—With reference to your predecessor's despatch of the 28th August last, Dominions No. 476 transmitting copy of a resolution relative to reciprocity of treatment between India and the Dominions passed by the Imperial War Conference together with a copy of a memorandum on the subject by Sir S. P. Sinha, I have the honour to forward herewith a copy of a communication which has been addressed to me by my Acting Minister.

I have, etc.,

R. M. FERGUSON,

Governor-General.

Melbourne,

10th April, 1919.

Your Excellency,—With reference to the Secretary of State's letter of the 28th August 1918 Dominions No. 476 I desire to inform your Excellency that the documents transmitted have been considered and Ministers have had the advantage also of perusing the report of the Conference dealing fully with the question of reciprocity of treatment between India and the Dominions. As far as Australia is concerned, the position is that in 1904 the Commonwealth Government agreed to permit the admission of Indian merchants, students or tourists with their wives on passports for a period of one year, the question of subsequent stay to be considered on application. In view of the resolution and with the desire to give full effect to the spirit which animated the conference the Government is now prepared to extend the former arrangement so as to permit Indian merchants, students and tourists to be admitted to Australia on passports and to remain here indefinitely without the need for further application so long as they preserve the capacity in respect of which the passport was issued. In order that there may be no doubt as to the meaning the Government attaches to the term "merchant" it is desired that the Indian Government should understand that the Commonwealth Government does not consider that the term "merchant" includes retail shopkeepers as such or hawkers but that its application is confined to persons engaged in the wholesale trade between India and Australia. It is further agreed that the Indians already here permanently domiciled in the country, may bring in a wife and minor children. To give effect to this, it will be necessary in the first place for persons desiring to take advantage of the arrangement, to apply to the Commonwealth Government in order that their status may be ascertained and it will be further necessary that the Indian Government should issue a certificate that the persons proposed to be admitted are the wives and children of the respective applicants. The departure from Australia for India of any persons will not be permitted unless they are in possession of passports issued or created by the Commonwealth Government. No passports or visas will be given to persons of any such class as would be objected to by the Government of India in the light of the agreement reached at the conference. It is understood that the desire of Indians to enter Australia for the purpose of labour or permanent settle-

ment are not pressed. It appears from the memorandum that Indians will be satisfied if they receive treatment not less favourable than that accorded to other Asiatic people who are not subjects of the British Empire. As Australia does not discriminate against Indians in favour of any other Asiatics it is thought that the position should be regarded as satisfactory.

The main points of internal Australian administration which creates a differentiation between Indians and Australian-born persons or white British subjects appear to be two (1) exclusion from the parliamentary franchise and (2) exclusion from the privileges of the old age and invalid pension law. The Commonwealth Government after giving the matter full consideration regrets that it cannot see its way at present to admit Indians to the parliamentary franchise, but in regard to the old age and invalid pensions legislative proposals will be submitted as soon as possible to place Indians on an equality with other British subjects.

I shall be pleased if your Excellency will ask the Secretary of State to bring this communication under the notice of the Government of India with an assurance of the sincere desire of this Government to work in most complete harmony with them in regard to all matters arising out of the agreement reached at the Imperial Conference.

Yours faithfully,

W. A. WATT,
Acting Prime Minister.

VIEWS OF ANTI-ASIATICS

EXTRACTS FROM SPEECHES DELIVERED AT THE
PRETORIA CONGRESS

(Continued from page 248)

Mr. Piet Grobler (Rustenburg Chamber of Commerce) moved the following amendment to the resolution proposed by Captain Leslie Blackwell:—To delete all words after "Government" in line 4 to the end of the paragraph, and insert the following:—
"This Congress strongly urges and insists that the Government pass legislation at the forthcoming sitting of Parliament, appointing a special Court of Arbitration with power to expropriate on a basis of just compensation all interests whatsoever of Asiatics in the Union of South Africa and repatriating all Asiatics holding trading licences in the Union, and further prohibit the issue of any kind or class of licence whatsoever to Asiatics either individually or as a body, as also the grant to Asiatics of any civic rights whatsoever."

Mr. Fourie (of Wolmaranstaad) seconded the resolution.

NOT AN IMPERIAL QUESTION

Mr. Richard Aam (of the Governing Body of the Potchefstroom High School): Mr. Chairman,—It is a pleasure to me to say a few words with regard to this great question. Partly and partially I support the amendment that has been moved by Mr. Grobler, but I think that he has gone a little bit too far. (Hear, hear.) I think that his amendment should have applied to the Transvaal only. We feel, as Captain Blackwell has said, that Natal has made its own bed, and it must lie in it—at any rate for the present. We in the Transvaal feel that the menace here is very great, and we want to adopt a course which I feel sure, if we stand together, we shall succeed in. I am a farmer, and I have been the very last one to be hit by the coolies remaining. I am a landowner and farmer, and as independent as any man in the country, but I look at the future and at the future of my children. (Hear, hear.) Now, I speak on behalf of the whole of our Governing Body when I tell you that we say, "Expatriate the Indian and pay him full compensation." (Cheers.) You want to pay him not only for his goods

but for his goodwill also. I would not do the Indian out of one single sixpence, but the future of South Africa is more to me, and the land in which I was born is more to me than the ridiculous sympathy from men who have no real interest in the country except that of money-making, and perhaps something deeper than that, which I will come to in a minute. We have heard about the Imperial question. That is an absolute bogey. There is no Imperial question about it. (Cheers.) It is a South African question. (Cheers.) And I have not the slightest doubt that nothing and no ill consequences will arise. We know quite well that the Mohammedan is a fatalist, and when he gets to India—for I hope that we shall send him back—he will simply say that it is Allah's will. At the same time I have no doubt that he will try to rake up sympathy there, though I am afraid that when he goes with his pockets full of money there will be envy instead of sympathy for him. (Cheers and laughter.)

A WARNING

Mr. Blackwell said—Now, we are up against a very serious proposition in this amendment. Do not make any mistake about it. It is so drastic in form and so complete in its wording that I do not want you to vote or accept it without realising soberly and seriously what exactly it means, and what it commits us to. I want you to ask yourself the question: Is it practicable? (Cries of "Yes" and "No.") From my point of view it is not practicable, but I want those who believe that it is to think very very seriously, and to ask themselves the question, "Is it?" I appeal to you all for breadth of view and statesmanship in this matter. Do not pass a thing not seriously thinking it is possible, but because you imagine that if you ask, as a previous speaker has said, for a hundred you will get fifty. Do not vote for a resolution unless you really mean it. If you mean to deport these Asiatics, say so, but do not pass a resolution merely as a pious hope. (Cheers.) I meant every word of my resolution, and I stand by it, and I ask you, if you are prepared to vote for the amendment, to vote for it, meaning to stand by it, and not in a spirit of asking for double of what you think you are likely to get. I do not want you to put your heads in the sand like the ostrich, and imagine that there are no difficulties, and that it is all as simple as some speakers have said. It is no use kidding ourselves that this is a South African question only. Do you not think it is something to the great Empire of India with her 300,000,000 against our one and a half millions if we deport tens of thousands of their subject? Do you think it is nothing to that great Empire of Japan, or that old Empire of China, if we deport to their shores inhabitants whom we have allowed to settle here? (Hear, hear.) Do not be persuaded into minimising the seriousness of the question. Let me put a converse case. Do you know that after the Boer War many South African Dutchmen went to settle in the Argentine Republic, and some of them are there to this day. Now what would you say if the Argentine Republic suddenly turned round and deported them? You would not say that it was purely a domestic affair of the Argentine Republic, but you would say that it was an insult to the manhood and the nationality of South Africa. (Cheers.) I am at one with you in regarding the Asiatics here as a menace to our civilisation. If I could get rid of them all I would do so, but I am discussing with you the feasibility of it, and I say that if you put a resolution on paper which has no breadth of vision, then you will get and which should as visionaries who are passing resolutions to the world look fine on paper but are utterly impossible of accomplishment. (Cheers.) This resolution commits you to deport thousands of men who have been born in this country, for there are thousands of Asiatics who have been born in South Africa. In conclusion, let me say this, that if you do

this you allocate at once all the support you are likely to get in other quarters. (Hear, hear.) I believe that nearly the whole of the Unionist Party in the Transvaal is behind the movement against the Asiatics, but I am equally certain that no responsible member of the Unionist Party would dare to belong to a movement which had for its purpose deportation, with compensation or otherwise, of Asiatics from the Transvaal, and from my conversation with Labour members of Parliament I do not think that the Parliamentary members, at any rate, of that party would lend their support to it either. (Hear, hear.) I appeal to you to be practical. I would like the Asiatics to go out of the country, but you cannot get it. (Hear, hear.)

Mr. Grobler withdrew his amendment in favour of the following, moved by Mr. Vorster:—"That this Congress urges on Parliament to legislate as soon as practicable in accordance with the object of this Congress."

THE PROPOSED COMMISSION

Mr. Campbell: I feel that one should realise the importance of the personnel of the Commission that may be appointed. I understand that the Indian community—possibly rightly so—are asking for the right to sit on that Commission, and I take it that right will be granted. In fact I gather from this morning's paper that it may be that Mr. Gandhi will be recommended as one of the members of that Commission. Now, it behoves us at the Congress and in the spirit of this motion that we shall have such a Commission in personnel and reference that the white people will have the fullest opportunity of placing the facts before it. You should remember that the first Commission before which we tried to give evidence, was, to my mind, a Commission appointed purely and simply in the interests of the Asiatics of South Africa, and not in the interests of the white people. (Hear, hear, and a Voice: "Too true.") The Municipal Association realised that, and arranged to give evidence. Now we ask that the personnel of this Commission shall be of such a character that it will go into every detail of the whole question. You must have men on the Commission who have studied the question and understand it. They must be men who will be able to consider the points given against or in favour of the restriction, the repatriation, or the isolation of Asiatics, and they must be men who will give consideration to the argument and the rights of the white people in order not only that our rights but that the rights of posterity may be protected. He moved the following:—

"(c) This Congress views with satisfaction the contemplated action of the Government in appointing a Commission to enquire into the Asiatic question in South Africa, and expresses the hope that adequate representation on that Commission will be given to nominees of the league about to be formed by this Congress, and, further, expresses the hope that the terms of reference of the Commission will be the widest possible."

Mr. Webster, of the Potchefstroom Municipality: In Potchefstroom there are 144 Asiatic traders. (Loud cries of "shame.") There are 92 in the town, and there are 52 in the district. Last week the Municipality had before it seven applications for grocers' licences. Five of them were applications by Asiatics, and during the evidence on behalf of these seven applications, one of the Asiatic traders confessed that he had a capital of £133 to start with, and a stock in trade at the amount of £1,200. Another applicant confessed that he was a married man, but that his wife was in India, and when he was asked if he were keeping her, he said "Yes, I am sending her £1 a month." (Laughter.) And it may surprise you to learn that in Potchefstroom the Indians have just completed a new Mosque. They have just completed three sample rooms—new ones—for the convenience of travellers. In Potchefstroom they have also just completed three new stores, and do not forget that we already have 144 licences. Now in Potchefstroom we are doing our level best to meet this

Asiatic invasion. (Hear, hear.) We have gone so far as to hand ourselves into a little party, and we have created a common fund. Directly a shop becomes empty in the main street, what do we do? This little fund undertakes to compensate the landlord or landlady for the rent they are not getting during the vacancy of the premises in order to keep out the Asiatic from our main streets. (Loud cheers.) So you see, Mr. Chairman, that we are trying to be practical. (Hear, hear.) Further, the Asiatic has already commenced to drive his motor car and motor bicycle in Potchefstroom. May I express the hope that if the Government will accept nominees from this Congress, the Congress will not forget to have some one elected from the country districts. (Hear, hear.) I fully realise that the Keet is suffering from the Asiatic, but believe me, the country is suffering much more. (Loud cheers.)

DANGER OF ASIATIC RETALIATION

Mr. Hunter read the following open letter that had been addressed to the Congress by J. Bardley Norton, Lieut.-Col. Indian Army:—

Johannesburg,

3rd August, 1919.

OPEN LETTER

To the Chairman and delegates of the Asiatic Convention, Pretoria.

Gentlemen,—When Darwin used the terms "Struggle for life" and "Self-preservation is the first law of Nature," he specifically applied them to conditions as contained among primitive men before they emerged as civilised beings, and as conditions prevailed among wild beasts. He little thought that one class of civilised human beings, vested with all privileges, would at this date advance those terms of theories as an all-sufficient reason to deprive another class of human beings of their right to live or struggle for life in South Africa. He little thought that his theories would be used to displace the foundation of human liberty and abstract justice.

The Asiatic Convention which you are now holding would, no doubt, disregard the widespread feelings of the Asiatic world. You seem to have taken it for granted that the extinction of Asiatic trading in South Africa under the British flag would not evoke retaliatory measures. The British flag represents the Union of South Africa in Asia, and if you think that China and Japan will not say, "Since we are not allowed to trade in British Colonies under the British flag, Britishers will not be allowed to trade in our country," you are simply living in a fool's paradise. They will immediately proceed to annihilate British trading in their country, as you intend annihilating Asiatic trading here. You cannot deny that China and Japan, when their trade interests are in jeopardy, are powerful enough to enforce their rights. India will at once fall into line with those powers, as her interests are identical. I trust you will appreciate the serious position you are creating for Great Britain in Asia, where our trade and our prestige are intimately bound up with our very existence. Once our trade relations with China and Japan cease, so will our rule in India. For it cannot be expected that the Indians, as Asiatics, will loyally co-operate with us against China and Japan when they know that those Asiatic Powers are making a stand for the rights of all Asiatics.

In view of American and Japanese competition, the economic and industrial crisis in England, our commitments in Europe and elsewhere, I hope you will see the questionable wisdom of actions calculated to antagonise China and Japan against England, and drive India into anarchy. As an Englishman with wide Asiatic experience, I felt it my duty to address you in this connection, believing that you will realise the impossible task you impose upon British statesmen to explain away in Asia injustices done in South Africa under the British flag. The Convention you are holding in Pretoria against Asiatic trading is, I am compelled to observe, the precursor of similar Conventions

being held throughout the length and breadth of Asia. This is the position for which you are responsible.— I have the honour to be, Gentlemen, your obedient servant.

J. BARKLEY NORTON,
Lieut-Colonel, Indian Army.

THE NEEDS OF INDIAN CULTIVATORS

MR. GANDHI'S ADVICE

The following among the resolutions were passed at the Puridar Parishad held at Mohi Marad, (Kathiawar) under the presidency of Mr. M. K. Gandhi:

I. This conference is of opinion that a uniform standard of revenue should be adopted by all the Native states of Kathiawar and for this purpose, a committee consisting of an equal number of Officers and representatives of agriculturists should be appointed. The Committee so constituted should accept the following basic principles:

(a) The ownership of land is an inherent right of the cultivators. (b) Cultivators are entitled to the full benefit of improvements they make in their land. (c) Payment to the state for the improvements made by the State in the interest of the cultivators should be fixed by an independent arbitration. (d) Cultivators should have the complete right of building on their land and of unrestricted alienation of the land. (e) The standard of Yehoti should be such as not to exceed 1/6th part of the light produce. The average should be worked out from the last ten years income derived by the State.

II. This Conference is of opinion that as long as cultivators will not remove bad customs from their community and equip themselves for the enjoyment of social liberty, they will never be in a position to attain that status in society which is the legitimate due. With this object in view it is resolved:—

(a) That every cultivator should determine and procure for himself what sort of education will benefit him and the state should render him all necessary help in so doing. (b) Pernicious customs such as sale of girls should at once be put down at any cost. (c) Such customs prevailing in sub-castes as are not sanctioned by religion should be done away with. (d) Every cultivator should consider it his first duty to see that his fellow brothers become self-independent, that his village remains immune from epidemics and poverty, and that its moral standard rises higher every day.

III. This Conference firmly believes that it is highly necessary to improve the economic condition of the cultivator and to find out employment for his spare time. This could best be achieved by reviving the ancient cottage industries of hand spinning and weaving, and to give effect to this sacred duty every member of this conference undertakes to try his level best to introduce the use of a spinning wheel in his house, and every cultivator shall try to produce material for his and his family's clothing, just as he produces grain for their use.

MR. GANDHI'S APPEAL

The following is the concluding speech of Mr. M. K. Gandhi at the Conference:—

"Your duty does not end with the passing of resolutions. They must be put into practice and that with-out loss of time. You have seen tears in my eyes. Marad has not alone caused them, but the abject condition prevailing all over the country has done so. You may contribute your quota to wipe it but India as a whole should come forward to wipe it out entirely and to quench the fire that is consuming me. Kathiawar is my birth place and as such I have the greatest claim upon it. Be up, and take a vow that you and your women will spin your own cotton and weave your own clothes if you think it necessary. It gives me great pleasure to see so many men and women standing up to take the vow.

"The work of the Conference has ended. I wish I were worthy of the love Kathiawar and India are showering upon me. My last message to you is to entreat you to read the paper I am editing. I wish I were in a position to give it free to the poor. A careful reading of it will help you to put your vow into practice. If learned men do not read my paper, I can overlook the omission; but its neglect by the cultivator and the artisan will sorely touch my heart. Procure a copy every week and hold a public reading thereof at your Chora. Its annual subscription is Rs. 3 8 0. A free supply of it can be arranged, and if you want it free, just ask for it through Mr. Chandulal. The object of starting this paper is not money. Its object is to do social service and help the progress of our dear motherland.

Once again I thank the members and the volunteers.

MR. GANDHI AND THE PUNJAB

EXTERMENT ORDER CANCELLED

Mr. Gandhi writes to the *Bombay Chronicle*:—

Sir.—The following order was served upon me yesterday:—

"Whereas under Rule 3 of the Defence of India (Consolidated) Rules, 1915 and with the previous sanction of the Governor-General-in-Council, the Lieutenant-Governor of the Punjab was pleased on the 9th April, 1919, to prohibit the entry of Mohandas Karamchand Gandhi into Punjab and was further pleased to order him to return to and reside within the limits of the Bombay Presidency;

"And whereas the necessity for this order has ceased to exist;

"Now therefore the Lieutenant-Governor is pleased with the sanction of the Governor-General hereby to cancel the said order with effect from this day, the 15th October, 1919."

I am naturally thankful for it in that it enables me to visit the Punjab and to render such service as I may be capable of rendering. At the same time I cannot help saying that it was not with unmixed pleasure that I received the release order. The order of Internment and Exterment was no discredit to me; my conscience was absolutely clear. When it was served upon me it appeared to me to be an act of criminal folly on the part of the Government. And now though the release order is creditable to the Government, it cannot recall the precious lives for whose loss the prohibitory order must be held responsible. Moreover, so long as the Rowlatt Act remains on the statute book, the release order can be no joy for me. In the Internment order I had a ready-made weapon for offering civil resistance. I hear people saying that Satyagrah is as dead as Queen Anne and that Mr. Montagu will never repeal the Rowlatt Act, although he is quite sure that the Act will never be enforced. Those who make the first statement do not know what Satyagrah is and how it works. Those who make the second do not know the power of Satyagrah. He who runs may see that Satyagrah is slowly but surely pervading the land. So far as Mr. Montagu's supposed declaration is concerned, the strongest man of South Africa had to yield to that matchless force. It was in 1909 that General Smuts backed by General Botha and the European opinion of South Africa, said that although the Immigrant Act would not be enforced, he would never formally repeal it, but in 1914 he proved his strength by repealing that Act and removing the legal racial bar from Immigration Law. I have not the slightest doubt that Mr. Montagu and the Viceroy will yield to the same ancient force and repeal the Rowlatt Act long before the expiry of its time limit. But whether they do or not the lives of the Satyagrahis are dedicated to securing among other things the repeal of that Act.—I am, etc.,

M. K. GANDHI.

Khilafrat Day, Bombay.

MR. BURTON ON THE ASIATIC QUESTION

In the course of a speech delivered to his constituents at Ladysmith recently, Mr. Burton, (Minister of Railways), is reported by Reuters to have said—

He understood that there was another important matter which was agitating the minds of people in the Union, and more particularly of the people in Natal, and that was what was called the Asiatic question. They would remember that, as a result of discussion in Parliament last ordinary session, it was decided to appoint a Commission to inquire into the trading rights of Asiatics in the Transvaal. Since then it had been represented that there was a strong feeling in favour of inquiring as well into the whole question of the ownership of land by Asiatics in this country, and the Government had, indeed, been approached by the Indians themselves in the same direction, for though they did not emphasise the matter of land ownership in general, they did press the consideration of the ownership of land in the shape of a trading site which was inevitably wrapped up with their trading. In view of this general feeling, therefore, the Government had come to the conclusion that the Commission, which would begin its task before long, should inquire into the whole of this important matter, and generally of the ownership of land by Asiatics in this country. In this connection he wished to say that he thought a good deal of misunderstanding had arisen with regard to a speech of his in the Imperial War Conference last year. The Secretary of State for India complained of what had taken place in the Union Parliament as a departure from the attitude he (Mr. Burton) had taken up in London, but, as a matter of fact, there was nothing in the present attitude of the Government which was inconsistent with what he had then said. This policy was still to be just and fair and sympathetic in dealing with Asiatics, but of course they had to remember their duty in dealing fairly and justly with the national future of this country as well.

Johannesburg Hindoo Crematorium

The public are hereby notified that the above Crematorium is open for all, irrespective of Caste or Creed. The Crematorium will be opened for cremation between 9 a.m. and 3 p.m.

THIS TIME WILL BE STRICTLY OBSERVED.

The fee sanctioned by the Crematorium Committee for Cremation is as follows—

To defray expenses of Wood, Ghee, Camphore etc. Rs 3 0
Extra for Personal Supervision 1 0

No Cremation will be allowed unless the above charges are paid in advance to the Secretary of the said Committee. Besides the above charges a further 10s. will have to be paid direct to the Municipality for registration purposes.

In every case the usual burial certificate should be produced.

For further particulars apply to:

The Hon. Secretary, P.O. Box 4117 or
22 Diagonal Street, Johannesburg or
Phone 37 (Central).

BOOKS FOR SALE

To be obtained from the *Indian Opinion Press*, Phoenix, Natal. Postal Orders to be made payable at Durban.

We have just received the following books from India. The prices given include cost of postage—

	Price post free	s.	d.
Mr. Gandhi's Speeches and Writings—1896 to 1917	3	3	
Mrs. Annie Besant — A Sketch of her Life	0	7	
Tales of Maghada Raman	0	7	
The Son-in-Law Abroad	0	7	
Maitreyi	0	7	
Tales of Raja Birbal	0	7	
Essentials of Hinduism	1	14	
Aspects of the Vedanta	1	8	
Glimpses of the Orient To-day, by Saint Nihal Singh	1	2	
Indian Industrial and Economic Problems, by Prof. Kala	3	3	
Essays on Indian Economics, by Ranade	4	4	
Sri Sankaracharya	1	7 1/2	
Sri Ramana-jacharya	1	7 1/2	
Essays on National Idealism, by Dr. Coomaraswamy	1	2 1/2	
The Indian National Congress, its Origin and Growth	0	8	
Speeches of John Morley	3	3 1/2	
Sri Sankara's Select Works	3	3 1/2	
The Life and Teachings of Buddha	1	7 1/2	
Sri Medhacharya	1	7 1/2	
Vaishnavite Reformers of India	2	2 1/2	
The Governance of India, by Govinda Das	6	4	
India's Untouchable Saints	2	0	
Aggressive Hinduism	0	6	
Gokhale's Speeches	6	10	
Dadabhai Naoroji's Speeches	6	8	
Vivekananda's Speeches	14	7	
King George's Speeches	3	2	
Ten Tamil Saints	1	7 1/2	
For India's Uplift, by Annie Besant	3	3	
Speeches on Indian Questions, by Mr. Montagu	3	3	
The Indian Demands, by G. A. Natesan	2	2 1/2	
Commentary on the Bhagavad Gita, by H. V. Khedkar	1	1	

BIOGRAPHIES OF EMINENT INDIANS:—

Dadabhai Naoroji, Gopal Krishna Gokhale, Rabindranath Tagore, M. K. Gandhi, Babu Srenjanath Banerjee, Budmuddin Tyabji, Fundit Madan Mohan Malaviya, The Right Hon. Sayed Amir Ali, H. H. Shri Sayaji Rao Gaekwar, Sir Sayed Ahmed Khan, H. H. the Aga Khan, Swami Rama Tirth, V. Krishnarwami Aiyar, Kristo Das Pal, Dewan G. Rangachari, Rao Bahadur R. N. Mudholkar, W. C. Bonnerjee, A. M. Bose, Behramji M. Malabari, Ravi Varma, Lala Lajpat Rai, Keshinath Trimbak Telang, Swami Dayanand Saraswati, Mrs. Sarojini Naidu, Swami Vivekananda, Toru Dutt, Ishwar Chander Vidyasagar, Sir Salar Jung, V. P. Madhava Rao, D. E. Wacha, Sri Ramakrishna Paramahansa, Sir Pherozshah Mehta, Rahimtulla Mohamed Sayani, Dr. Raah Behari Ghose, Nawab Mohsin-ul-Mulk, Sir C. Sankaran Nair, Lal Mohan Ghose, Raja Ram Mohan Roy.	each	1	7
Peeps at Many Lands, with 12 coloured plates—Ceylon, Siam, Burma, Home Life in India	each	5	10
Bhagavad Gita — Mrs. Besant's Translation	0	10	
Nation Building, by Annie Besant	0	7	
Wars in Ancient India	0	7	
New Indian Tales	0	7	
The Story of the Raya and Appaji	0	7	
Tales of Komati Wit and Wisdom	0	7	
Tales of Tempiranga	0	7	
Memoir of the late J. J. Doka	0	7 1/2	
The Ethics of Passive Resistance	0	3	
Indian Home Rule, by M. K. Gandhi	0	6	

Printed and Published by Manilal M. Gandhi at Phoenix Settlement, Phoenix, Natal.

ઈન્ડિઅન ઓપિનિઅન.

પુસ્તક-૧૭ મું.

શીનીકસ, શુક્રવાર, તારીખ ૨૮ નવેમ્બર ૧૯૧૬.

અંક ૪૦

નોંધ અને સમાચાર

હલરકસકારપત્રી રૂટરનો તા. ૨૫ મીનો તાર જણાવે છે કે સાઉથ આફ્રિકન લીગના આમય હેઠળ એક મીટિંગ મધ રાતે એકસએક હોલમાં મળી હતી. વરસાદનું જેર પુષ્કળ હોવા છતાં મીટિંગમાં સારી હાજરી થઈ હતી. લીગના પ્રમુખ મી. એલ. જે. શીલીએ જણાવ્યું કે ત્રીસ વરસ પહેલાં સાઉથ આફ્રિકામાં દિંદીઓની સંખ્યા ૩૦,૦૦૦ ની હતી, અને આજે ૨૦૦૦૦૦ની થઈ ગઈ છે. વેપારનો જ સવાલ રહ્યો છે એટલું જ નથી, જે એટલું જ હોત તો પોતે વચ્ચે પડતજ નહિ. પણ રાજદારી, વ્યવહારીક અને આર્થિક ઉપરીપણનો સવાલ રહ્યો છે. સાઉથ આફ્રિકામાં ૨,૦૦૦૦૦ દિંદીઓની હાજરી ગોરા કામદારોને દહેશત ભરેલી છે. દિંદીઓ ઉદ્યોગો મોટી સંખ્યામાં ક્યારના ચલાવી રહ્યા છે. અને નાટાલમાં બાંધકામ અને પીળા ધંધાઓમાં પણ દિંદીઓ હાખમ થયલા છે. ઉવટમાં ભાષણ કરે યુનીયનને આગળ વધતી જતી ગોરી એલાદને માટે નિભાવી રાખવાની અરજ કરી હતી.

લીગની એક શાખા સ્થાપવાને મીટિંગ એક કમીટી નીમી હતી જેમાં હાજર થએલા સભાગા નોંધાયા હતા.

લાંડથી રૂટરનો એક તાર જણાવે છે કે સમસ્ત દુનીયામાં સાંતિ ફેલાવવાના કામમાં લીગ એક તેજ-સ-પ્રગતિઓના સંધને મદદ કરવાને માટે એક લીગ ઓફ રીલીજન્સ-ધમેનિા સંધ સ્થાપવાને કેસદત હોલમાં કેન્ડીગટનના બીચપના પ્રમુખપદે એક સભા મળી હતી. ભાષણ કરનારા ઓમાં રેવરન્ડ જે એસ્ટલીન કાર્પેન્ટર (એક બણીયા વેદાંતી), એક શુદ્ધ ધર્મી, સુરી અને એક યુસ્લીમ હતા.

હિંદ રક્ષણના કામદારો જી. નીયમની રૂએ જુલાઈ તા. ૩૧-૧૯૧૮ ના રોજ લો. સા. મી. તીલકની સામે મુખ્યબની સરકારે કરેલા હુકમ પાછો ખેંચી લેવામાં આવ્યો છે.

ખાસ પરવાના સિવાય સિલોનમાં સોનાનું ખોદીશ ચલાવી નાણું આપાત કરવાની સરકારે મનાઇ કરી છે. તેનો બગ કરનારને છ માસ કેક અથવા રૂ. ૧૫૦૦ ના દંડની સજા થશે.

એહાનીસખરગથી ટ્રોસવાલ હિંદુ સ્થાન કમીટીના મંત્રી લખે છે કે:—તા. ૬ મી. અક્ટોબરે મુલેસ કમીટી મીટિંગમાં જુદી જુદી કોમના પ્રતિનિધિઓએ સ્થાનના નિલાસરથે નીચે મુખાલે માસીક સવાજમે આપવા કહ્યુવાત આવી હતી: પાટીદાર કમીટી એહાનીસખરગ તરફથી કમીટી મેમ્બર મી. જીવજીભાઈ કાનજી દોસાઇ તથા રા. વલભભાઈ પ્રાગજી પટેલ માસીક સવાજમ પા. ૨-૨-૦, ફરજી કોમ તરફથી રા નારજીભાઈ ગોવીંદજી તથા રા. પરસોતમ વલભભાઈ સવાજમ

પા. ૧-૧-૦, ખમી કમીટી તરફથી રા. અંબારામ ભગવાન તથા રા. ચંગારામ દામોદર શી. ૧૦-૬, પ્રગતિની કમીટી તરફથી રા. વસનજી કાલભાઈ તથા રા. રામભાઈ કલ્યાણજી શી. ૧૦-૬, બનાવીલ મંડળ તરફથી રા. ડી. કલ્યાણજી તથા રા. ઝીણાભાઈ વલભભાઈ પા. ૧-૧-૦, ફુગરસડોરજી હિંદુ મીત્ર મંડળ તરફથી રા. નારજીભાઈ મોટા તથા રા. જીવજીભાઈ ભગા પા. ૧-૧-૦, બેકસખરમ હંદુ કમીટી તરફથી રા. મોરારજી ભગુભાઈ તથા રા. ભાણુભાઈ કાળ પા ૨-૨-૦. બેનોની હિંદુ કમીટી તરફથી રા. રજીજીજી ગોપાળજી દેવાઇ તથા રા. લક્ષ્મણદાસ પા. ૨-૨-૦. ઉપરોક્ત સભ્યો પછકી, અમુકના સવાજમ આવવાના બાકી છે તે તેઓ પોતાનું સવાજમ વેળાસર મોકલવા કૃપા કરશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે. એહાનીસખરગના અન્ય કોમી મંડળોને તથા રેન્કના જુદા જુદા ગામના હિંદુ ભાષ્યોને પણ સ્થાનના નિભાવ આટે અમુક માસીક રાખી મોકલવાની મોકલવ્યુ કરવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

“ઈન્ડિયન ઓપીનીયન”

શુક્રવાર, તા. ૨૮ નવેમ્બર ૧૯૧૬.

હિંદની સરકારે ખીટીસ સંસ્થાનો અને હિંદ વચ્ચેના સંબંધ વિશે પ્રસિદ્ધ કરેલા અમલના સંસ્થાનો અને હિંદીઓ દસ્તવિજેની ખીના અને અન્ય સ્થળે પ્રગટ કરીએ છીએ. એશીયાટીક ઇમ્પીરિયલના અને સંસ્થાનોના રહીશ અને મુસાફરી કરતા એશીયાટીકોના મુખવજીભાઈ સવાલના સંબંધમાં દક્ષિણ આફ્રિકા, ન્યુઝીલેન્ડ, કેનેડા અને ઓસ્ટ્રેલીયા વિગેરે સ્વરાજ્ય ભોગવતા સંસ્થાનોની ચોક્કસ નીતી કેવી છે તે એ ઉપરથી માલુમ પડી શકે છે. બધા સંસ્થાનોની સરકારોએ ‘રેસી પ્રોસીટી’ના સવાલ વિષે સંપૂર્ણ ખુલાસાથી લખ્યું છે. પરંતુ ફક્ત દક્ષિણ આફ્રિકાના યુનીયનની સરકારને તેમ કરવું ઉચિત લાગ્યું જણાતું નથી. પીળા સંસ્થાનોમાં જ્યાં ઇન્ડિયન હિંદી ખીટીસ સંસ્થાનોના સંબંધમાં તે તે સંસ્થાનોએ જેવા કાજીઓ થયેલા છે તેવાજ કામદારો હિંદમાં આવવાને છુટ્ટી સંધાનેમી ખીટીસ સંસ્થાનોના સંબંધમાં હિંદે પડ્યાની કહ્યુવાત સવગા સંસ્થાનોએ માન્ય રાખી છે. “ખીટીસ કોમનવેલ્થની, હિંદ સહીત જુદા જુદા દેશોની સરકારોને, પીળા કોમ એક પણ દેશમાંથી પોતાનાં દેશમાં આવનારાઓ ઉપર પ્રતિબંધો મુકી પોતાની વસ્તીની વ્યવસ્થાના કામ ઉપર સંપૂર્ણ અંકુશ ભોમવવાનો કુદરતી હક છે.” એવું ૧૯૧૮ ની સાહી યુદ્ધ પરિષદે સ્વીકારેલું બહેરનામું મંજુર રાખવામાં આવ્યું છે. અને સવળા સંસ્થાનોએ રહીશ એશીયાટીકોની

ભીષ્ટ અને સમીર જાળકાને દાખલ કરવાનું કલુષ કર્યું છે. બુદ્ધા બુદ્ધા સંસ્થાનેની સ્વરક્ષાને હેતુ જાણીવાદીની સ્થિતિ કેવી છે તેની સરખામણી કરવી જોઈ છે. આ બાબતમાં ધુન ધન સરકારે કામ પસું રીને નહિ બંધાવાની સલાહ સખી છે ગવરનર જનરલ લોરડ બક્સ્ટનની ખીટીય સરકાર ઉપરની માંદગીને અમે ટુંકીને તોછડી ગણીએ છીએ ન્યુઝીલેન્ડે સહયો વધારે ઉદારતા દાખવી છે એ સંસ્થાનના રહીશ હિંદીઓને કામ પસું જાતની હરકત આપવામાં આવશે નહિ અને તેઓ અંગ્રેજોના જ્યાજ સરખા હુકા ભોગવી શકશે. કેનેડાએ રહીશ હિંદીઓની જીઓ અને જાળકાને દાખલ કરવા સંબંધી બંધી દુર કરી એક લાંબા વખતનું કલક દુર કરવાનું કલુષ્યું છે. ઓસ્ટ્રેલીયાએ હિંદી વેપારીઓ, વિદ્યાર્થીઓ અને મુસાફરોને અને પોત પોતાની જીઓને પાસપોરટથી દાખલ કરવાનું કલુષ્યું છે અને જ્યાન્યું છે કે તેવા દાખલ ચનારાઓ પોતાનો દરજ્જો જળવી રાખશે ભાં સુધી તેઓને દર વરસે અરજી કરવી નહિ પડે. એજ નીચમ હિંદ જવા છુટતા ઓસ્ટ્રેલીયાને તે પસું કરવું પડશે. બુદ્ધાવા અને માંદગીને લગતા પેનશનના સંબંધમાં ઓસ્ટ્રેલીયા હિંદીઓને બીજી ખીટીય સરખાતોની સમાન રાખવાને કલુષ કર્યું છે. પણ પાર્લામેન્ટરી ચુટથીમાં હિંદીઓને હક આપવાને તે હુલાસા તુરત તખવાર નથી.

આ બહેરનામાંઓમાં રહેલા પ્રદાઓના સંબંધમાં એમ હાલ ઉપ ઉતરવા છુટતા નથી. માત્ર એટલીજ નોંધ લેવી હાલ તુરત તસ થશે કે સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સખળા સંસ્થાનોમાં દક્ષિણ આફ્રિકાજ માત્ર એવું સંસ્થાન છે કે જે પોતાની હિંદી વસ્તીને એક અથવા બીજા પ્રાંતમાં જોધી રાખે છે, અને એશીયાટીકાને તેઓની પોતાની મીલકતોના કાપદેસર માધીક થવા અટકાવે છે અને અમુક લતાઓમાં વેપાર કરતા અથવા વસવાટ કરતા અટકાવે છે—જે સ્થિતિ હાલ ટ્રાંસવાલમાં વર્તી રહેલી છે.

હિંદ અને સંસ્થાનો વચ્ચે થએલા કરાર

“રેસીડેન્સીટી” નો કરાર

સંસ્થાનોના જવાબ

હિંદુસ્તાનમાંથી ખીટીય સંસ્થાનોમાં વેપાર થયે અથવા વસવાટ માટે જતા હિંદીવાનોનાં સંબંધમાં સંસ્થાનોમાં જેવા કાપદાકાનુનો અમલમાં મુકવામાં આવે તેવાજ કાપદાકાનુનો હિંદમાં આવતી સંસ્થાનોની પ્રજાના સંબંધમાં અમલમાં મુકવાનો કરાર હિંદી સરકારે કર્યો છે અને તે સરકારી મેમ્બર પ્રમટ કરવામાં આવ્યો છે.

આ સવાલના સંબંધમાં ખીટીય સરકારના સંસ્થાનો માટેના સેક્ટરીઓ મી. લોન અને લોરડ મીલનરે કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલીયા, ન્યુઝીલેન્ડ, દક્ષિણ આફ્રિકા અને ન્યુઝીલેન્ડેની સરકારો ઉપર હીસપેચો રવાના કર્યા હતા જેના સંબંધમાં બુદ્ધા બુદ્ધા સંસ્થાનો તરફથી નીચલા જવાબો મોકલવામાં આવ્યા હતા—

દક્ષિણ આફ્રિકાનો જવાબ

દક્ષિણ આફ્રિકાના ગવરનર જનરલ લોરડ બક્સ્ટન તરફથી નીચલો જવાબ વાળવામાં આવ્યો હતો—તા. ૭ મી ઓગસ્ટ

૯૧૭ ના સંસ્થાન જેમા તમારા હીસપેચ નબર ૫૮૪ ના સંબંધમાં હું તમને જણાવતી રજા લઈ છું કે હિંદુસ્તાન અને સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સંસ્થાનોની સખલો એક બીજા દેશમાં વેપાર અથવા વસવાટ વગેરે માટે અથ તેમના સંબંધમાં જે કાપદાકાનુનો સંસ્થાનમાં કાપવામાં આવે તેવાજ કાનુનો હિંદમાં તે સંસ્થાનની પ્રજાના સંબંધમાં અમલમાં મુકવાની બાબત ઉપર મારા પ્રધાનોએ વીચાર ચલાવ્યો હતો અને લાકાઈની હમખીરીયલ કોનફરન્સમાં આ સંસ્થાન તરફના વીચાર બહેર કરવાને તે બાબત તમારા પ્રતિનિધિ મી. બરટનને સના આપવામાં આવી હતી.

ન્યુઝીલેન્ડનો જવાબ

ન્યુઝીલેન્ડના ગવરનર જનરલ તરફથી નીચલો જવાબ મળ્યો હતો—

હમખીરીયલ વોર કોનફરન્સે હિંદ અને સંસ્થાન વચ્ચેના હમખીરીયલ સવાલ બાબત જે કાનુ પસાર કર્યો હતો અને જેની સામે લોરડ સિંહાને તખવાર કરેલી માંદગીઓમાં આવી હતી તે મેં મારા પ્રધાનો સતમુખ્ય રજુ કર્યા હતાં. મારા પ્રધાનોએ તેના સંબંધમાં એવો જવાબ મોકલવાની અને સના આપી છે કે જ્યાં સુધી ન્યુઝીલેન્ડની સરકારને લાગે વળગે છે ભાં સુધી તા. ૨૨ મી જુલાઈ ૧૯૧૮ ની હમખીરીયલ વોર કોનફરન્સે જે અરત પસાર કરી છે તેને ગતીમાં મુકવા આટ કાંઈપસું કાપદો કાપવાની જરૂર નથી.

ન્યુઝીલેન્ડના ૧૯૦૮ ના હમખીરીયલ રીસીડેન્સી એક્ટમાં જણાવવામાં આવેલી ફેજલણીને લગતી અરતો મુજબ પસાર થયે શકતા નહી હોય તેવા વેપારીઓ, મુસાફરો અને વીદ્યાર્થીઓને ન્યુઝીલેન્ડમાં પાસપોરટથી દાખલ કરવાની કલમ હરતી થરતે છે. ન્યુઝીલેન્ડમાં વસવાટ કરી રહેલા હિંદીવાનો સામા કાંઈપસું અપતાઓ નથી. દરેક બાબતમાં તેઓને યુરોપીયનોના જેવા એક સરખા હુકા મળે છે. અને સંસ્થામાં વસવાટ કરી રહેલા હિંદીવાને પોતાની ધણીઆણી અને જાળકાને લાવી રાખવાનો હક છે.

કેનેડાનો જવાબ

કેનેડાની સરકાર તરફથી નીચલો જવાબ મળ્યો હતો—

આવલા પત્રવહેવાર તેમજ તા. ૨૮ મી અનેવારીના તમારા હીસપેચના સંબંધમાં મારા જોખમદાર સલાહકારનો અભીપ્રાય બહેર કરવાની નેમથી કેનેડાની પ્રીવીકાઉનસીલે આ સવાલના સંબંધમાં અહાલ રાખેલી મીનીટની નક્ક આ સાથે મોકલી આપવાની રજા લઈ છું.

આ મીનીટમાં હમખીરીયલ વોર કોનફરન્સમાં જે જે સવાલો ઉપર વીચાર ચલાવવામાં આવ્યો હતો તે સવાલોની નોંધ લેવામાં આવી છે. અને ૩૯૧૮ માં હમખીરીયલ વોર કોનફરન્સે વધુ વીચાર ચલાવવાને હિંદુસ્તાન અને સ્વરાજ્ય ભોગવતાં સંસ્થાનો વચ્ચે હમખીરીયલને લગતાં એક સરખા કાનુનો હોવાની જરૂર સ્વીકારી હતી અને વોર કોનફરન્સે તે વેળા જે અરતો એકમને અહાલ રાખી હતી તેના સંબંધમાં કેનેડાની પ્રીવીકાઉનસીલ પોતાની મીનીટમાં જણાવે છે કે કેનેડા લણી ૧૯૦૭-૦૮ માં અરત હિંદીયનો પહેલવહેલા મોટી સંખ્યામાં આવ્યા હતા તે વેળા તેમની સંખ્યા ૭૦૦૦ જેટલી હતી. આ સંખ્યામાંથી હાલ ૧૨૦૦ કરતાં વધુ કેનેડામાં રહેલા નથી, કારણ કે વચમાંની મુદત દરમયાન તેમનો મોટો ભાગ અમેરીકા ખાતે ગયો હતો તેમજ એક

લાગુ હિંદુસ્તાનમાં પાછો કર્યો હતો. કેનેડાની રૂઠ, ઉદ્યોગ અને સંસ્કારને લગતી કૃષિતીએ હિંદીવાનોને એકંદરે માફક આવડી નથી. તેઓમાં કેળવણી જાણી જાણી કર્યો હતો. તેમનાં પ્રાણી ધોરણને લાંબે ચોક્કસ તોડરી સંધાર્યા તેઓ પડી ચકતા નથી.

તા. ૨૪ મી જુલાઈ ૧૯૧૮ને દિને ધમપીરીયલ વેર કોન્ટ્રોલ-ને પસાર કરેલા કાવની ક્રમો આપણી ખીટીય હિંદીવાન રમણતને સહુત આપવા માટે કેનેડાના ધમપીરીયલ એક્ટના કેટલાક સુધારાઓમાં કાવનીમાં ચોક્કસ ફેરફાર કરવાની કેનેડાના પ્રધાનો જરૂર વીચારે છે. તેટલા માટે તા. ૨૪ મી જુલાઈ ૧૯૧૯ને દિને ધમપીરીયલ વેર કોન્ટ્રોલ-ને બહાર રાખેલા નીચલા કાવની અખત્યાર કરવાને પ્રધાનો બલામથ કરે છે:—(૧) ખીટીય કોમન વેલ્યની સુધી જુદી સરકારો તેમજ હિંદુસ્તાનની સરકારને હક છે કે ફરેક ખીલ દેશોમાંથી મોતામુ દેશમાં દાખલ થતાં લોકો ઉપર આકોશ સુધીને ધોતાની પ્રભાવી રચના ઉપર સંપૂર્ણ આકોશ બેલવવા બેખરો. (૨) ખીટીય સુધેરીઓ જેઓ કાષ્ટપથ ખીટીય દેશમાં (હિંદુસ્તાન સુધા) વસવાટ કરીને રહેલા છે તેમને સુસાધરી માટે મોજશોખ માટે, વેપાર માટે અને કેળવણી માટે ખીલ કાષ્ટપથ ખીટીય સુધકમાં દાખલ કરવા જોઈએ. એવી સુધાકાતો તીચલી શરતોને આધીન હોવી જોઈએ:—

- (૧) હિંદી સરકારને એવો કાયદો ધરાવવો હક જેથીકારવો જોઈએ કે જેની ક્રમો હિંદી રમણતને ખીલ ખીટીય સુધકમાં જે વરતલુક આપવામાં આવતી હોય તેવીજ વરતલુક સુધકની ખીટીય રમણતને હિંદુસ્તાનમાં આપવામાં આવે (ખ) સુધાકાત લેવાનો એ હક અથવા મોડા પ્રખત માટે વસવાટ કરવાનો હક ફરેક માણસના કસમાં એક માસુપોરટ અથવા શેખીત પરમીટમાં જણાવવો જે માસુપોરટ અથવા પરમીટ જે દેશનો તે સુધેરી હોય તે દેશ તરફથી આપવામાં આવે. (૩) આ હક મજુરીને લગતાં કામકાજ માટે અથવા જીવનકામ વસવાટ માટે જવા લોકો માટે નથી. (૩) જે હિંદીવાનો કાલાર બાગમજ સંસ્થાનોમાં વસવાટ કરીને રહેલાં હોય તેમની બીઓ અને સગીર બાળકોને સંસ્થાવમાં લઈ જવા દેવાની નીચલી શરતોએ પરવાનગી આપવી:—(ક) એવા ફરેક હિંદીવાન માટે એક કરતાં વધુ ધણીયાણીને દાખલ કરવા દેવામાં આવશે નહીં (ખ) ફરેક ધણીયાણી માટે હિંદી સરકાર પાસેથી એવી સરટીફીકેટ મેળવવી જોઈએ કે તેણી વસવાટ કરી રહેલા હિંદીવાનની હકકાર ધણીયાણી છે.

કેનેડાની પ્રીવી કાઉન્સીલના પ્રધાનો મુજુર રીપોરટ અને તેમાં કરવામાં આવેલી બચાવનો બહાવ રાખે છે.

ઓસ્ટ્રેલીયાનો જવાબ

ઓસ્ટ્રેલીયાના ગવરનર જનરલ તરફનો જવાબ ત્રીએ મુજબ મળ્યો હતો:—હિંદુસ્તાન અને ખીટીય સંસ્થાનો વચ્ચેના ધમપીરીયલને લગતા સુધારાને લગતો તથા રો ડીસપેચ જેમાં ધમપીરીયલ વેર કોન્ટ્રોલ-ને ફરેક કાવ અને તેની સાથે જોડેલી લોડ સીલની સાદી સોહલવામાં આવી છે તે ડીસપેચ મારા પ્રધાનો સનમુખ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેના સંકલ્પમાં પ્રધાનોએ ફરેક કાવની નક્કલ મોકલી આપી છે. આ કાવમાં ઓસ્ટ્રેલીયન સરકાર જણાવે છે કે જ્યાં સુધી ઓસ્ટ્રેલીયાને લાગે તબજે છે ત્યાં સુધી સ્થિતિ એવી છે કે ૧૯૧૪ માં સરકારે હિંદી વેપારીઓ, વીધવારથીઓ અને મુસાફરોને મોતાની બીઓ સાથે પાસપોરટથી એક

વેરક માટે દાખલ કરવાનો કાવ કર્યો હતો અને એ મુજબ બાદ વધુ વખત રહેવા માટેની અરજી ઉપર વીચાર આપવાને વધુ હકમ કરવાનો કાવન રાખ્યો. તેના ધમપીરીયલ વેર કોન્ટ્રોલ-ને જે મુદ્દાઓ ખ્યાનમાં લખે છે તે જોતાં ઓસ્ટ્રેલીયાની સરકાર ઉપરથી ગાઠવણને બહોળી કરવાને ખુશી છે, કે જેથી વિવાદોમાં હિંદી વેપારીઓ અને મુસાફરોને પાસપોરટથી ઓસ્ટ્રેલીયામાં ગમે તેટલી સુલભ સુધી રહેવાની છુટ મળે. એવી શરતે કે જે હેતુસર તેને પાસપોરટ આપાયા હોય તે હેતુને તે વળગી રહે. 'વેપારી' સુધકના ઓસ્ટ્રેલીયાની સરકારના અર્થ વિશે એ સમજાવી ન થાય તેટલા માટે હિંદી સરકાર એક સરજે એવું ધમપીરીયામાં આવે છે કે ઓસ્ટ્રેલીયાની સરકાર "મુજબ" —વેપારી તરીકે છુટક કુનહારો અથવા ફેરીયાઓને નથી ગણતી પણ એ અર્થ ફક્ત હિંદુસ્તાન અને ઓસ્ટ્રેલીયા વચ્ચે જશાખથી વેપાર કરનાર શખસને લાગુ પાડવામાં આવે છે, વળી જે હિંદીવાનો ઓસ્ટ્રેલીયામાં જીવનકામ વસવાટ કરી રહેલા છે તેમને તેમની હકકાર સા તે સગીર બાળકો લાવવાનો હક આપવામાં આવે છે. આ બાબતને અમલમાં મુકવાને મુશ્ય એ જરૂર છે કે આ ગાઠવણને લાગુ હોવા ધમપીરીયાઓએ ઓસ્ટ્રેલીયાની સરકારને અરજ કરવી કે જેથી તેઓના ફરજબ વિશે માફતી મેળવી શકાય સતે ખીટી એ જરૂર છે કે જે લોકો દાખલ થવાના હોય તેઓને વિશે હિંદી સરકાર એ લોકો દાખલા કમાવ્યા અરજદારોના બી અને બાળકો જે એવું સરટીફીકેટ આપવું જોઈએ. કોઇ પણ શખસને ઓસ્ટ્રેલીયામાંથી હિંદી તરફ ઓસ્ટ્રેલીયાની સરકાર તરફથી મળવાવાલા પાસપોરટ સિવાય જવા દેવામાં આવશે નહિ. પરિપત્રમાં ઓસ્ટ્રેલીયાની ધણીએ જે લોકો એવા હશે કે જેમને દાખલ કરવામાં હિંદી સરકાર વાંધો ઉઠાવી શકે તેવા લોકોને પાસપોરટ આપવામાં આવશે નહિ.

મજુરી અથવા જીવનકામ વસવાટ માટે ઓસ્ટ્રેલીયામાં દાખલ થવા મંગતા હિંદીવાનોના હક માટે વેર કોન્ટ્રોલ-ને દખાલ કરવું નથી. યાદી ઉપરથી જોવામાં આવે છે કે ખીલ ઓસ્ટ્રેલીયા પ્રભાવો જે ખીટીય સહન-શાહનની રમણત નથી તેઓ તરફ જે વરતલુક બતાવાય છે એવી વરતલુક હિંદીવાનો તરફ ચલાવવામાં આવશે તે હિંદીવાનો સંતોશ પામશે. ઓસ્ટ્રેલીયા હિંદીવાનો કરતાં ખીટી ઓસ્ટ્રેલીયા પ્રભાવોને વધુ પસંદગી આપવાને ખ્યાલ રાખવું જોઈ હોવાથી તે બાબત સ્થિતિ સંતોશકારક ગણી લેવામાં આવશે એવી સરકાર તરફથી આશા રાખવામાં આવે છે.

ઓસ્ટ્રેલીયાના અંદરના કારોબારના સંબંધમાં હિંદીવાનોને ચોક્કસ હક આપવા બાબત મુખ્ય મતોરો ત્રીએ મુજબ છે:—

- (૧) હિંદીવાનોને પાસપોરટની સુલભતામાં મત આપવાનો હક.
 - (૨) છુટાપ અને સાંદગીને લગતા પ્રેનકનતા કાવનો લાભ મેળવવાનો હક.
- ઓસ્ટ્રેલીયન સરકાર આ બે સુધારા ઉપર સંપૂર્ણ વીચાર ચલાવ્યા પછી એવા સુધારા ઉપર આવી છે કે પાસપોરટની સુલભતામાં હિંદીવાનોને લાભ વરત હક આપવાને સરકાર તબવાર નથી પણ છુટાપ અને સાંદગીને લગતા કયાદનો લાભ આપવાના સંબંધમાં તબવાર છે અને જેમ અને તેમ જલદીથી તેમ કરવામાં આવશે.

કમીશન

હિંદી બંધારણની સીમા

દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદી સવાલની તપાસ કરવાને મળનારા કમીશન સંબંધી યુનીયન સરકારની બહુલાયલી-વલણના સંબંધમાં 'એન્ડે કોન્ટ્રીકલ' લખે છે કે :-

દક્ષિણ આફ્રિકામાં વસતા હિંદીઓના દરબ વિશે સંપૂર્ણ તપાસ થવાની આશા આ દેશના તેમજ દક્ષિણ આફ્રિકાના હિંદીઓને આપવામાં આવી હતી. પરંતુ એ કમીશનમાંથી ફક્ત વેપારનાજ હોના સવાલનો નીવેડો લાવવામાં આવશે એ અનુભવે અને કમીશનને કમીશનને દક્ષિણ આફ્રિકાના પોતાના પ્રાધિકારની વિરાધામાં આ દેશના લોકો પણ લાગ લીધા વિના રહેશે નહિ. આ કમીશન તપાસની હદ મર્યાદિત કરવી એ એવી રીતે એન્ડી-એશીયાટીક લીગનીજ હદ છે કેમકે તેમ કરીને પરિણામે તેઓ એ સિવાયના જે બીજા કોઈ ભોગવવાની હિંદી કોમને કાપકર સત્તા છે તેની સામે લડત સલાવી શકશે.

જનરલ રમટસે હિંદીઓને યુનીયનના દરેક ભાગોમાં ન્યાયી પરતબંધ મળશે અને બધાએ એક બીજાનો વિચાર સમજાવે એક બીજાની સાથે સમજાવતીથી રહેવું જોઈએ એવું જમારે વચન આપ્યું જારે તેમના સંબંધે થાંવિ આપનારા હતા એ વિચારને સમજાવવાં મુકવાને પહેલો પ્રયાસ એ સુવે જોઈએ કે એક બીજાનો વિચાર સમજાવે મતભેદો સમાજના નિષ્પક્ષપાત રીતે કરવું જોઈએ. હિંદી કોમના દુરમનોએ એમ માની લીધું છે કે જે તેઓની હયાતી તાણદ કરવામાં નહિ આવે તે જોઈ લોકોની સહીસલામતી હોમને માટે સુવચાં આવી પડશે. એ દલીલમાં જુડીશીયલ હદ સુધી અતિશયોક્તિ કરવામાં આવ્યા છે. અને બન્ને કોમો કે જે સ્વતંત્ર રીતે વસવાને એક સરખી રીતે હકદાર છે તેઓની માગણીઓને સમારવાને ખાતર સલા ફક્તિ જાણવી એ ધણજ અગત્ય છે. હિંદીઓના હોના સવાલની સામે જાતી દ્વેશના ઉભરા થયા હવા એ હિંદીઓને રક્ષણ વિનાના કરી મુકવા જેવું છે. તેવું કારણ પાસ કરીને એ છે કે તેઓની સામે મળવું ફક્ત આવી રહી છે. જનરલ રમટસે ફક્ત હવે કે એક ચોરી કામ તરીકે હિંદીઓની માટી લારતી તેઓથી સહન થઈ શકે તેમ નથી. પણ જે લોકો એકજ સંકેતશાહતના અને એકજ કુટુંબના આસામીઓ તરીકે ક્યારના હાખલ ધણ સુક્યા છે તેઓને વાજબી પરતન મળવું જોઈએ. હિંદીઓના દુરમનોએ એમ સમજવું છે કે શલામગીરી સિવાય બીજા કોઈ પણ સ્થિતિ યુનીયનને આક્રમકારક થઈ પડશે. એ વાતની સામેલી મેળવવાની છે અને સત્તાવાર રીતે ખતાવી આપવાની છે. થાકી પરિષદમાં મી. બરટને એવું વચન આપ્યું હતું કે :- "જ્યાં સુધી અમને લાગે વળગે છે લાં સુધી એમ કહેવું એજ વાજબી ગણાશે-અને એ સલામ છે-કે જે હિંદીઓ દક્ષિણ આફ્રિકામાં અમારી વચ્ચે રહેલા છે અને ધણ લાગેમાં વસ્તીનો ધણજ મળવું ભાગ બતાવે છે, તેઓ સારા, કામદાર વહાદાર રહેનારો અને ખૂબ રહીશો છે. અને તેઓની તરફ અમારા જેવીજ લાગણીઓ લાગા માનવીઓ તરીકે અને થોડા રીતે વસ્તી ખતાવવામાં આવે એ જોવાની અમારી ફરજ છે." - "એશીયાટીક" ના કાંઈ પણ હસ્તા-

વેળમાં એ વચનને નાકચુક કરવામાં આવ્યું નથી કારણ કે એક સુધરેલી સરકારના પ્રતિનિધિથી એવું જ વચન ખતાવી શકાય. આખા સવાલની તપાસ કરીને એ વચનને પાળવનો હવેજ વખત આવેલો છે. જે કમીશન ઉપર જે ક્રિફ્ટન પ્રતિનિધિઓ બેસવાના છે એ કમીશનને માત્ર વેપારનાજ કોઈની મર્યા કરવાનું કહેવું એ, જેટલે દરને જાણીના સવાલને લાગે વળગે છે તેટલે દરને તેા એક કમીશની તક સુભાવવા ખરાખરજ છે.

એન્ડી-એશીયાટીકને એક સુદો પત્ર

પ્રીટોરીયા ખાતે થોડી મુદત ઉપર મજેલી એન્ડી-એશીયાટીક કનવેનશન ઉપર હિંદી લક્ષરના મેક. જનલ જે. એરહલી તોરટને નીચે પ્રમાણેનો સુદો પત્ર લખી શોકાયે હતો જે કનવેનશન સમક્ષ પાંચી સંબંધવામાં આપ્યો હતો :-

સાહેબ- "જુવને માટે યુદ્ધ" અને "આપકારકલજ એ કંઈવતેનો મહેલો નીપસ છે" એ સિદ્ધાંતો ધરવીને બહાર પાસા કરારે તેણે ચોક્કસ રીતે અસલી સાચ્યો જે સંધારામાં હણ હાખલ થયા નહતા, તેઓની અને જનવરોમાં પરતબી સ્થિતિને તે લાગુ પાડ્યા હતા. એવી તેને થોડીજ ખબર હતી કે સંધળી છુટા બોલવતી સુધરેલી મનુષ્ય જાતીનો એક વર્ગ એ સિદ્ધાંતોને સાઉથ આફ્રિકામાં વસતી મનુષ્ય જાતીના બીજા વર્ગના જીવવાના અને જીવનને માટે યુદ્ધ કરવાના હોનાની લેવાને સંપૂર્ણ કારણ તરીકે ઉપયોગમાં લઈ લેશે. તેના એ સિદ્ધાંતોને ઉપયોગ મનુષ્ય જાતીની કુતંત્રતાનો પાયો ઉભેડી નાખવામાં અને ક્રિસ્ટીને તોણું કરી નખવામાં કરવામાં આવશે એવી તેને થોડીજ ખબર હતી.

તમે જે એશીયાટીક કનવેનશન લાલ ભરી રહ્યા છો તે એક એશીયાટીક સાક્ષ્ય સંબંધી બહોળી રીતે લેખાપત્રી લાગણીની તો અવગણનાજ કરશે. ખીટીસ વાવડા હેલેના સાઉથ આફ્રિકામાંથી એશીયાટીક વેપારો વિતાવ પ્રમાણતી પગલાં ઉપજા નહિ કરે એમ તમે સ્વિકારીજ લીધું જણાય છે. ખીટીસ વાવડો એશીયામાં સાઉથ આફ્રિકાના યુનીયનનું પ્રતિનિધિત્વ ધરાવે છે અને જે તમે એમ ધારતા હો કે ચીન અને જાપાન એમ નહિ કહે કે :- "જ્યારે અમને ખીટીસ વાવડા હેલેના ખીટીસ સંધાનેમાં વેપાર કરવાની છુટ નથી આપવામાં આવતી તો પછી ખીટીશોને અમે અમારા દેશમાં પણ વેપાર કરવા નહિ દઇએ" તો તમે મુરખાઓના સ્વર્ગમાંજ વસતા જણાઓ છો. જેમ તમે એશીયાટીક વેપારને અધિકી ઉખેડી નાખવા ધારો છો તેમ તેઓ પોતાના દેશમાંથી ખીટીસ વેપારને પણ દુરતજ ઉખેડવા મંડી પડશે. એકજ તો તમે કણ્ઠ કરશેજ કે જે ચીન અને જાપાનના વેપાર સંબંધી લાભો હરકતમાં આવી પડે તો તેઓ પોતાના હોનાં ક્યાણ કરવાને પુરતા સકિતમાન છે. હિંદ એ સત્તાઓની સાથે દુરતજ જીવી જશે કેમકે તેના લાભો પણ તેવાજ છે. હું ઉમેદ રાખું કે એશીયામાં કે જ્યાં આપણાં વેપાર અને સ્પર્ધા આપણી ખુદ હુવાતીની સાથે નીકટ સંબંધ ધરાવે છે ત્યાં એટ ધીટને માટે તમે ફેવી ગંબીર સ્થિતિ પેદા કરો છો એ તમે સમજ શકતા ફરો. ચીન અને જાપાન સાથેના આપણા વેપારનો સંબંધ વધુ વેવાજ હિંદમાંના આપણા

અમલ પણ ટુટી જશે. કારણકે જ્યારે ચીન અને જાપાનને તે સંધળા એશીયાટીકાના હક્કોની મટ્ટે લાગે ઉદાવવાતાં જોશે ત્યારે એશીયાટીકા તરીકે દિલ્હીએ એ એ એશીયાટીક બળોની સામે યથ આપણી સાથે વધારીથી સામેલ નહિ જાય.

અમેરીકા અને જાપાનની હરીફાઈ ઈંગ્લાંડનું ઉદ્યોગીક અને આર્થિક સંકટ, યુરોપ અને અન્ય સ્થળે આપણે આપેલી કબજાઓ એ સંધળાને ખ્યાલ કરી હું આશા રાખું છું કે જે પગલાં ચીન અને જાપાનને ઈંગ્લાંડની સામે દુસ્મનાઈ ઉત્પન્ન કરાવનારા અને દિલ્હીમાં રાજમંડલ કરાવનારા તરીકે ધારી શકાય છે તેવાં પગલાં લેવાલું. ગેરહાપણ તમે જોઈ શકશો. એશીયાનો બહોળો અનુભવ કરાવનારા એક અંગ્રેજ તરીકે આ બાબતાં તમારા ઉપર ખૂબ લખવાની એમ સમજીને મને ફરજ જણાય છે કે બીટીસ વાવટા હેઠળ સાહચ આફ્રિકામાં થતાં બન્યાં. વિશે એશીયામાં સમજૂતી આપવાનો બીટીસ રાજનીતીનો ઉપર ફટકો અશક્ય જોજો મુકો છે એ તમારા ખ્યાનમાં ઉતરશે. એશીયાટીક વેપારની સામે તમે પ્રીટરીયામાં જે કનવેનશન કરો છો તે સમસ્ત એશીયામાં બરાબારી એવી કનવેનશનોની આગામીસુચક છે એમ માનવાની મને ફરજ પડે છે.

તમારો આગ્રહિત સેવક,

જે. એરડલી નોરટન,

લે. ફરનલ ઇન્ડિઅન આર્મી

એશીયાટીક સવાલ ઉપર મી. બરટન

લોડીસ્મીથમાં પોતાના સુટથી કરનારાઓ સમક્ષ બાબલુ કરતાં રેલવેના પ્રધાન મી. બરટને એશીયાટીક સવાલ ઉપર નીચે પ્રમાણે જણાવ્યું હતું —

યુનીયનમાં લોકોના દિલ ઉશ્કેરનારી એક બીજી અંગ્રેજની બાબત મારા જણવામાં આવી છે અને એ બાબત ખાસ કરીને નાટાલના લોકોને ઉશ્કેરનારી છે. તે એશીયાટીક સવાલને નામે ઓળખાતી બાબત છે. પાર્લામેન્ટની ગઈ સાધારણ બેઠક વખતે ચએલી ચચાને પરિણામે ટ્રાંસવાલમાં એશીયાટીકના વેપારના હક્ક સંબંધી તપાસ કરવાને એક કમીશન નીમવાનો ઠરાવ થયો હતો એ જાણીતું છે. ત્યાર બાદ આ દેશમાં એશીયાટીકના જમીનની માલિકી બેગવવાનાં હક સંબંધી પણ સાથે સાથે તપાસ ચલાવાય એવી મજબૂત લાગણી દર્શાવાઈ છે અને એક દિલ્હીએ જાતે પણ આ બાબતમાં સરકાર સમક્ષ ગએલા છે. કારણકે જે કે તેઓએ સામાન્ય રીતે જમીનની માલિકીની બાબત ઉપર વજન આપ્યું ન હતું છતાં બ્યાપારના ઉપયોગને માટે તેઓને જમીનની જરૂર હતી અને તેટલે ફરજે તેનો પણ વિચાર કરવાની તેઓએ માગણી કરી હતી. આ સામાન્ય લાગણીને ખાતરીથી લઈ સરકાર એવા ઠરાવ ઉપર આવી છે કે આ કમીશન જે હવે હું મુલતમાં પોતાનું કામ આરંભશે તે આ અંગ્રેજના આખા સવાલની અને સામાન્ય રીતે આ દેશમાં એશીયાટીક ના જમીનની માલિકીના હક સંબંધી તપાસ ચલાવશે.

મી. બરટને આબળ ચાલતા જણાવ્યું કે આ બાબતાં, મ્યાં વરસની શાહી યુદ્ધ પવિષ્કમાં મેં કરેલા બાબલુને લઈને

ફટલીક ગેરસમજૂતી થવા પામી છે. દિલ્હી પ્રધાનને પાર્લામેન્ટમાં જે મન્યુ તે લંડનમાં મેં બતાવેલી જે વિરંદ હોતી ફરિયાદ કરી છે. પણ હાલમાં આ દાલતી વલણમાં મેં જે લંડનમાં કહ્યું હતું તેના કરતાં પણ વિરંદતા નથી. તેઓની નીતી હજુ પણ એથી તરફ ન્યાયથી, વાજબીપણાથી અને દિલસોજીથી વર છે. પણ અલખત આ દેશના રાષ્ટ્રીય બવિષ્યના સંજોગે પણ ન્યાય અને વાજબીપણે વરતચાલી પોતાની તેઓએ યાદ રાખવાની છે.

દિલ્હીમાં "ખીલાફત ૩"

લખનઉ ખાતે મેળવી એક ઇન્ડિઆ મુસ્લીમ કોન ફરેલા ઠરાવ મુજબ અક્ટોબર તા. ૧૭ નો શુક્રવારનો આખા દિલ્હીમાં "ખીલાફત ૩" તરીકે પાળવામાં આવ્યું હતું. ખીલાફતને લગતી અગવળનું મધ્ય સ્થળ મુબલ અને મુબલમાં એ દિવસ આખી મુસલમાન કોમે લ મંબીરાઈથી પાલ્યો હતો. સંધળા મુસલમાનોએ એ રાજો રાખ્યો હતો અને પોતાનું સંધળું કામકાજ રાખ્યું હતું. દુકાનો, પેટીઓ, ઓરીસો વખારો અને જે પણ બંધ રહ્યાં હતાં. વહોરા અને ખોલ કોમે પણ લ કામકાજ એક પણ અપવાદ વરમ બંધ રાખ્યું હતું. હડતાળમાં દિલ્હી કોમે પણ ઉત્સાહથી સામેલ થઈ પો મુસલમાન બાહઓના આ મંબીર સવાલમાં દિલસોજી બ આપી હતી. મુબલની જુમા મસ્જીદમાં બંદગી થવા ૧૦ થી વધુ હજારની ગંજવર સભા મળી હતી. આ જુમા મસ્જીદમાં મુસલમાનોની હાજરી મુબલના ઇતિહા બગાઈ કહી પણ નેધાઈ નથી તેવી ચએલી જણાવાય છે.

ખીલાફત કમીટી તરફથી નીચે પ્રમાણેના લેન્ડ માહર પાડવામાં આપ્યાં હતાં:—
 "યુરોપમાં ટુરકીની સાથે સુલેહ કરવામાં ખંડ ખીલાફતનાં મેલાને બરબાદ કરવાની કોશીશ મુદ્દે રહી છે મુસલમાનોની ખાસ દીની અને કોમી ફરજ છે કે ૨૨ મી મોહોરમ સને ૧૩૩૮ હીજરી અને તા. ૧૭ ઓક્ટોબર ૧૯૧૯ ને પવિત્ર જુમાને કીવસે નમાજની તે પાક પરવરદેગારની જનાયમાં દાદેન ખીલાફત ફરજ બાનની સાથે ખીલાફતનો મેબો કાપમ રહેવા મટે મસજીદમાં દુવાઓ મગવી અને જુમા મસજીદમાં મળી ઈંગ્લાંડનાં નામદાર વડા વજીર અને નામદાર વાક રીખને લખનઉ ખાતે મેળી થપલી એલ ઈડીયા મુસલમાનોને ટેકા આપનારા તારના સદેશ મોકલવા. મુસલમાનો આ આપણી કોશીશને ઉભી વખત છે બરબાદ જવા દેશો નહીં.

લી. સેવક,

મીયાં મહમદ હાલ જાનમહમદ ઉપાધ્ય (મુબલના ખીલાફત કમીટીના પ્રમુખ મીરજાં અલી મહમદ ખાન, અદરદીન અબદુલ્લા ફર, અહમદ હાલ સીદીક ખત્રી, (એ. સેક્ટરીઓ.)

હિંદી સુધારા વિષે મધ્યસ્થ પક્ષ

શ્રી. સી. પી. રામસ્વામી આચરે હિંદી સુધારા વિષે ચોતાના વિચારો નીચે પ્રમાણે દર્શાવ્યા છે:—

“હિંદુસ્તાન ખતારે મોટા અખતરા કરવાની તકનીકીમાં છે. જુદાં જુદાં દ્રષ્ટિબિન્દુ બતાવનારાં અને જુદાં જુદાં માહાકાંક્ષાઓ દર્શાવતાં અધ્યા પ્રતિનિધિમંડળો પાસેથી પાલમિન્ટની સંયુક્ત કમીટીએ જુલાની લીધી છે. આથી હિંદી સુધારાના ખરકામાં ભલે ગમે તે સુધારા થાય; પણ આમાંથી એ મુદ્દા તો ખાસ તરી આવે છે, અને તે વિષે કોઈથી વાદવિવાદ કરી શકાય એમ નથી. પહેલાં મુદ્દા એ છે કે, પ્રતિમાં મોટો મતદારસંઘ ઉભો થશે; પ્રધાનો દ્વારા તે સરકારનાં કેટલાંક મહત્વનાં ખાતાં ઉપર સત્તા ધરાવશે અને બીજાં ખાતાં ઉપર ભારે વજન પાડશે. બીજો મુદ્દા એ છે કે, સુધારાની યોજના જેમ અને તેમ વધારે ફતેહને પામે એવો રસ્તો હોવો એ જ હકાવજી ભરેલું છે. રાજકારણની બધી સત્તાઓ છેવટે પ્રજાના હાથમાં મુકાવી બોધએ અને તે સિવાય બીજો કોઈ રસ્તો નથી; આ સત્તા પ્રજાને સોંપાય તે માટે પ્રજા લાયક છે અને પ્રજાનો હક છે. એમ આથી આપણે જાહેર કરી શકીશું. એક નજીકના જુલકાળમાં પણ જે પદ્ધતિથી આપણે રાજકીય બાબતોમાં કામ લીધું છે તેના કરતાં ભવિષ્યની કાર્ય પદ્ધતિ ધણે અરો જુદી પડશે. હવે પછીથી રચનાત્મક કાર્ય કરવાના ચોક્કસ કાર્ય ક્રમ યોજવાનું તદ્દન આવશ્યક થઈ પડશે. હવે પછી જે સુટણીઓ થશે તે પશ્ચિમની પદ્ધતિએ થશે. ધારામંડળને પ્રધાનોની જવાબદારી તથા મતદારસંઘને ધારામંડળની જવાબદારી ખરેખરી તથા અચુક રહેશે.

આવી વસ્તુસ્થિતિ હોવાથી નવી સુધારાની યોજના અમલમાં આણવા માટે આપણે તક્યાર થઈ શકીએ તે માટે વખતસર તક્યારીઓ કરવી એ ખાસ જરૂરનું છે. આથી જુનાં રાજકીય મંડળોનો વિસ્તાર વધારવો પડશે. એવાં મંડળોમાં ભારે પુનર્વ્યવસ્થા થવી જ જોઈશે. પાલમિન્ટની સંયુક્ત કમીટી આગળ રજુ કરવામાં આવેલી જુલાનીઓથી તથા થયેલી ચર્ચાઓના વલણથી એટલું તો ખુદ્દુ થયું છે કે, રાજકીય કાર્યક્રમમાં દેખીતો ભેદ હોવા છતાં પણ, અને શક્ય હોય એવા સુધારાની કોઈ પણ કદખી શકાય એવી યોજનાની સામે થનારાં ઢોકોને—પછી તેઓ પ્રગતિના વિરોધી હો, અથવા તો પરિસ્થિતિની ચોક્કસ ખરી બીનાઓ ને અનુભવનારાં આદરશવાઈ ઢોકો હો તો પણ તેમને—આપણી ગણતરીમાંથી બાદ કરતાં વિચારશીલ ઢોકોને ચોક્કસ સમુદ્ધ આકી રહે છે ખરો, અને તે અસ્તિત્વ પણ ધરાવે છે. જે જુલાની રજુ કરવામાં આવી છે અને જે ચર્ચાઓ થઈ છે તેને આધારે પાલમિન્ટ છેવટે જે સ્વરાજ્ય આપે તેને માટે હિંદુસ્તાન લાયક છે. એમ બતાવી આપવાની ખરેખરી યોગ્ય તકને આજા ઢોકો આવકાર આપશે, તથા તેનો લાભ હશે. આવી વસ્તુસ્થિતિમાં, યુરોપની સ્થિતિ વિષે અભ્યાસ કરવાની તક જેમને મળી છે એવા ઢોકો જ જે વ્યવસ્થાની કિંમત સહેલાઈથી આકી શકે તેમ છે તે વ્યવસ્થાને—તે નવા રાજ્યમંડળોનું અમલમાં મુકી આગળ વધારવા પહેલાં માણસોની તેમ જ વાણીની બાબતમાં યોગ્ય વ્યવસ્થા કરવાની ખાસ જરૂરીઆત બાબતમાં લઈને, હું એવી જરૂરીઆત ઉપર ભાર દેખને કહેવાની હિંમત ધરું છું.

કે, ઉપર જણાવેલી કારણો મુજબ જે કોઈ વસ્તુ માનતા હોય એવા હાથની વિવિધ સંસ્થાઓના અને હાથના વિવિધ પક્ષના સભાસદોના બનેલા એક સંયુક્ત અમલ મધ્યસ્થ પક્ષ રચવો. આ નવા સંયુક્ત મંડળનો ઉદ્દેશ હાથની કોઈ સંસ્થાઓને દબાવી દેવાનો રહેશે નહિ; પણ તેનો હેતુ એવો રહેશે કે, સામાન્ય નીતિની બાબતોમાં માત્ર કોઈ વખત વિચાર ચલાવવાને જ નહિ, પણ વ્યાવહારિક અને ચાલુ રહેતું ચોક્કસ કાર્ય કરવાને અનુકૂળ થઈ પડે તેવા, તથા પ્રતિનિધિત્વવાળી સરકારનું કામકાજ હળીબુન થાય તેને માટે ખરો પાયો રચાય તેવી રીતે હિંદુસ્તાનમાં પશ્ચિમની સુટણીની કાર્યપદ્ધતિ માફક આવી જાય તે માટે પ્રયત્નો કરે તેવા ઢોકોનો મહકમ સમુદ્ધ બનાવવો. આ હેતુ આ મંડળનો મુખ્ય હેતુ રહેશે. પોતાપોતાના પ્રતિનિધિઓ સાથે જુદા જુદા મતદારસંઘોને સંકળી લેવામાં આ મંડળ મદદ કરશે, અને સોંપાયલાં તથા સરકારને હસ્તક રાખવામાં આવેલાં ખાતાંના હેતુઓને સમાન બનાવવાના પ્રયત્ન કરશે. હિંદી પ્રજાકીય કોમિસનો, મોડરેટ કોન્વેન્સનો, મુસ્લીમ લીગનો અને એવી બીજી સંસ્થાઓનો ટોકા મેળવવાનો, તથા સરકારથી કામ કરવાને જે કોઈ આગળ આવે તેનો લાભ લેવાનો પ્રયત્ન આ મંડળ કરશે એ કહેવાની જરૂર રહેતી નથી. મારા નત્ર મત પ્રમાણે તો, જે કાર્ય આપણી સામે આવીને ઉભું છે તે કાર્ય, શક્તિનો વ્યય થવા દીધા વિના તથા કિયાના નકામા ભાગલા પડવા દીધા વિના તો આ રીતે જ થઈ શકે તેમ છે, અને બીજી કોઈ રીતે થઈ શકે એમ નથી.”

ચીનીનો ભાવ

ચીનીના ભાવના સંબંધમાં તા. ૧લી નવેમ્બરે બહાર પડેલા ખાસ સરકારી ગેઝેટમાં એક નોટીસ બહાર પડી છે જેમાં જણાવાયું છે કે: (૧) યુનીયનમાં કોઈ પણ ચીની ઉત્પન્ન કરનાર કે તેનો એજન્ટ આ નોટીસ બહાર પડવાની તારીખથી યુનીયનમાં ઉત્પન્ન થયેલી કોઈ પણ ચીની કોઈ પણ હોલસેલ વેપારી યા તેના એજન્ટને વધુમાં વધુ ઠરાવાયેલા ભાવ કે જે ન. ૧ રીફાઈન્ડ ૧૦૦ રતલનો શી. ૨૬-૩ અને એ સીવાયની બીજી ચીની માટે ૧૦૦ રતલની શી. ૨૮-૩ છે એથી વધારે ભાવે વેચી શકશે નહિ. આ ઠરાવાયેલા ભાવમાં ૧૦૦ રતલ ઉપરની એકસાઇસ ડ્યુટીની શી. ૧ પણ આવી જાય છે. (૨) હોલસેલ વેપારી કે તેના એજન્ટથી આ નોટીસ બાદ યુનીયનમાં ઉત્પન્ન થયેલી ન. ૧ રીફાઈન્ડ ચીનીનો ભાવ શી. ૩૧-૩ અને બીજી ચીનીનો શી. ૩૦-૩ થી વધારે લઈ શકશે નહિ. એ ભાવમાં ખાસ તેનાજ વેપારમાં તેને વીમા અને ટ્રાન્સપોર્ટનો જે ખર્ચ થયો હશે તે ઉમેરી શકશે. (૩) ડરબનમાં કોઈ પણ પરચુરણીયા વેપારીથી યુનીયનમાં બનેલી કોઈ પણ ચીનીનો ભાવ રતલે ૪૫૫ પેનીથી વધારે, અને ડરબનની બહારના યુનીયનના કોઈ પણ ભાગમાં રતલે ૫ પેનીથી વધારે લઈ શકશે નહિ. (૪) કોઈ પણ આપાત કરેલી ચીનીનો ભાવ હોલસેલ યા રીટેલ વેપારીથી આ નોટીસ બાદ રતલે ૪૫૫ પેનીથી વધારે લઈ શકશે નહિ. (૫) રેલવેથી દુરના વેપારીના સંબંધમાં જે આ મુકરર થયેલા રીટેલ ભાવથી તેને નફો નહિ મળી શકતો હોય તો મેજિસ્ટ્રેટને અરજ કરવાથી એવા ભાવમાં ઘટતો ઉમેરો કરી દેવામાં આવશે.

કાષ્ટ પશુ પેટી કે શાખા ઉપલી ફરમાનથી વિરુદ્ધ થાય છે એવી કાષ્ટ પશુ માણસને વિશ્વાસવાન બનવું હોય તો તેણે ધૃસ્તાઈ સે ખબર કલેક્ટર ઓફ કલેક્ટરને અને અર્ધા કલેક્ટર ઓફીસ માં હોય ત્યાં નજીકના મેજિસ્ટ્રેટને વહેંચાડવી.

૧૯૧૪ ના મધ્યક વેલેરે ઓફ મોરેટોરીયમ ઓફ્ટની બીજી કક્ષમ મુજબ અપાયલા આ ફરમાનને નિશ્ચય કરનાર ને વધુમાં વધુ પા. ૧૦૦ તો હા. અથવા છે માસની કદ અથવા બંને સમયો સાથે વધુ થાય છે.

શ્રી. ગાંધી સામેના પંજાબની સરકારે રદ કરેલા હુકમ

શ્રી. ગાંધીએ હિંદન વરતમાનપત્રા ભૈમ તીચેનો પત્ર લખ્યો છે.

ગૅંધ કાલે અને નીચે પ્રમાણે ફરમાસ કરવામાં આવી હતી:—
“૧૯૧૧ ના ડીસેમ્બર ઓફ ઈસ્ટીવ ઓફ્ટ અનુસાર ધરવામાં આવેલ નીચેનાં ત્રીજા નોંધ પ્રમાણે અને ગવર્નરે નોંધવું—કોલેક્ટરની પાસેથી પરવાનગી મેળવીને પંજાબનો સ્ટ્રેટન્ટ ગવર્નરે ૧૯૧૯ માં એપ્રિલની ૯મા તારીખે મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીને પંજાબમાં દાખલ થવાની મનાઈ કરી હતી, તેથી ધૃમપદ ઇલેક્ટ્રામાં પાછા જવું અને તેની સરહદની અંદરજ વસવાનું ફરમાવ્યું હતું.”

અને આ હુકમની અંદરથી તે રહેતી ન હોવાથી સ્ટ્રેટન્ટ ગવર્નર, ગવર્નર-એન્ટરવેન્ટો પરવાનગીથી ઉપર જણાવેલા હુકમ તા. ૧૫ થી અક્ટોબર, ૧૯૧૯ ના દિવસથી રદ કરે છે.”

આ હુકમ માટે હું સ્વાભાવીક રીતે આભારી થયો છું કારણકે હું હવે પંજાબ જઈ શકીશ અને મારાથી અને તેથી સેવા હું કરી શકીશ. પરંતુ તેની સાથે મારે કહેવુંજ નોંધવું કે જે તે હુકમને અમીશ્રીત હરખથી સ્વીકારવો નથી. પંજાબમાં દાખલ ન થવાનો અને કુલ્લિય ઇલાકામાં વસવાના હુકમમાં મારી માથાથી ન હતી. મારે તો સાવ સાદા હતું મારા ઉપર તે હુકમો અભવવામાં આવ્યા હોય અને તે તે કાર્યમાં સરકારની અંબીર કુલ્લિય જણાવ્યા અને જે કે મને આપવામાં આવેલી હુકમનો હુકમ સરકારને શોભા આપે એવા છે તો જ નોંધવું જોઈએ. આથી શુભાવા છે કે જેને માટે મનાઈ હુકમ અવાપદાર ગણાવેા એમણે તે આ હુકમથી પાછા આવી શકે એમ નથી.

મળી જ્યાં સુધી રોલિટ કાયદા મારાપોથીમાં હોય ત્યાં સુધી સુકતી હુકમથી મને હરખ મળે ચાહે. ઇલેક્ટ્રાની અહાર ન જવાનો મનાઈ હુકમ જે મારે માટે સલામત કરવાનું એક તંબવાર હુકમવાર હતું. પણ શુભે એમ કહેવાનું કે સાંભળું હું કે સલામત તો મારી જશે, તે કેવી પણ સંજ્ઞાને નહિ થાય, અને શ્રી. મોરેટોફ કલે પ્રજા રોલિટ ઓફ્ટ રદ નહિ કરે. જે કે તેઓ કાલેક્ટરે કાષ્ટ પશુ વાર અખેર ફરમામાં મહિ આપે એટલી તો પુરી જાતરી વારવે છે. જેઓ પહેલી વાત કરે છે તેઓ સલામત છું છે અને તેને ઉપયોગ કેમ થાય છે તે મનેથી નોંધવું. જેઓ પીછ વાત કરે છે તેઓએ સલામતની સુકતી કાઢી નથી અને જેનું હુકમ તે એમ કહી શકે, સલામત થીને ધારે પરંતુ અત્યંત ગુરૂ રીતે તેમના પ્રકારી કહેવા છે. શ્રી. મોરેટોફને જે મોરેટો

કર્યું કહેવાય છે તે વિશે તો મોરેટોફ જણાવવાનું કે આફ્રિકાના અતી સમય પુરવને પશુ આ અપુર્વ બળ અ નિપુણ પશુ હતું. ૧૯૦૬ માં જનરલ મોય, અને આ આફ્રિકાના મળમલને આપેરે જનરલ રમ્પેએ કહ્યું કે જો કે ડાંસવાલાના એથીવાટીક એકલનો અમલ કર નહિ આવે, છતાં તેઓ તે અમલને રીતસર રૂં તે નહ કરે પરંતુ ૧૯૧૪ માં તે અમલ રદ કરી અને વીદેશી લક્ષણ કામદામાંથી જાણીને દુર કરીને તેઓએ પોતાનું પતાવી આપ્યું હતું.

અને તે જવાબ સંસદ રહેતો નથી કે શ્રી. મોરેટોફ વાહસરોય જાહેમ આ પ્રાચીન સહાનિ નથી નમે રોલિટ કાયદાની મુદત ખતાસ થાય તે પહેલાં તેને રદ કરે. પરંતુ તેઓ હેમ કરે, અને કરે તે પ અલામતી છવન તો પીછ વસ્તુઓ મેળવવાની સાથે તે અમલ કરાવવાના કામને સંપુર્ણ કરવામાં આવ્યું છે.
મોહનદાસ ગાંધી
ખીલાફત કે, ગામદેરી.

સાલ મુબારકના કારડવી રૂબી

“નવજીવન” ના ઉદ્દેશ્ય આવેલી અકેમાં શ્રી. કલે મોળાકેલે ઓધવલ નામના અર્થપત્રીએ એ પત્ર ઉપરનીચે પ્રમાણે લખ્યું છે:—

“નવજીવન” માં તંત્રી સાહેબ,
“એસતા વરપનાં કારડોમાં આપણે જે ફેક્ટનો ખબરે કરીએ છીએ તે ન કરતાં આ વરપ અમે જે સ્નેહીઓએ એવા મિશ્રવ કર્યો છે કે ‘સાલ મુબારક’ નાં કારડોની વચ રકમ આપના પ્રસિદ્ધ પત્રની મારફત પંજાબ રીલીફ ફંડમાં વાપરવી. આ સાથે પાંચ રૂપીયાનો મનીઓરડર મોકલ્યો છે તે સ્વીકારી લેવા વિનંતિ છે.”

એ ઉપર રીકા કરતાં ‘નવજીવન’ ધમે છે કે:—

શ્રી. જોષીએ જાણે ઉપર ખબરે વાંચનારનું ખાતે ખેતીએ છીએ. મિસતો વરપને સાર કારડ મોકલવાનો રીવાજ પડી ગયો છે એમાં રહેલ તો કઈજ નથી ન ફેક્ટનું અર્થ છે. તે અર્થ કરવાને બદલે તેટલા પછીસા આપણે પંજાબ સંકલ નિવારણમાં લોકીએ એ શ્રી. જોષીએ છીએ ઉત્તર છે; અને જેમ તેમણે અને તેમના મિત્રે કર્યું છે તેમ આપણે પછાં કરીએ તો આપણે અનાવાનું પંજાબનો ફંડમાં ભાગ લેવા ગણાવી.

નવા વરપનાં કારડો ઉપાવવાને મોકલવાં એ પ્રાચીન રીવાજ છે. હોવ કોમ અને ખાણતા નથી. નવી રીવાજે દાખલ ન કરવા એવું પણ અમે નથી કહેતા; અને પ્રાચીન એટલું સાર એમ નથી. પ્રાચીનમાં લખે કરતાં પહેલાં આપણે વિચારવું જોઈએ. નવાને જીવન દાખલ ન કરવા એ કહાવણ છે. કારડ મોકલવાનો રીવાજ જેવળે પુરોપમાંથી આવેલો છે એ આપણે પુરોપમાં મિત્રિત ન થવા હોવ તો કારડનો રીવાજ આપણે દાખલ ન ન કરવ. મિત્રે એવાં કારડથી રાજી થાયં નહિ. જે તો રીવેટનો પ્રાચીન-ચક્રર નિવું થયું. કમિટના કેટલાકે માણસો કારડ વાંચનારના કે અમ કરવા છુટનારો હોવ છે. પણ તેટલા વખત કે વધારી થાય તેથી ચક્રર સખે છે તે ચક્રર નેટ

કેમ કરે તેટલી પ્રાર્થના થઈ ગયા. તેમ આપણે પરિશ્રમ લીધા વિના આપણા ભિન્નને કારકથી અભિનંદન કરવા જઈએ છીએ. અમને તો લાગે છે કે જે જંગલી રીવાજ છે. જેઓને આપણે યાદ કરવા માગીએ તેઓને. આપણે ખાસ કામગીરી સમજીએ એ સમજી શકાય એવું છે. કારક મોકલવું એ એટલી બધી સામાન્ય ક્રિયા છે કે તેની કશી કિંમત હોઈ ન શકે. દીકરો પાપને, લાહને, બહેનને, સીને, મિત્રને અને પોતાની પુત્રીને એકજ જાતનું કારક મોકલે એ લાલે સમભાવની નિશાની ગણાવે. અમને તો એ બધાના અપમાનની નિશાની રૂપ લાગે છે. એટલે અમે કારક મોકલવાના રીવાજને સર્વથા નાપસંદ કરીએ છીએ. પણ આ કામને તો કારકને બદલે જે સુચના આવી છે એ વધારી લેવા જેવી છે.

વિવિધ સમાચાર

બીન લશ્કરી વિમાનોના ક-ટોલર જનરલ મી. સાઇકસે પોતાના રીપોર્ટમાં જણાવ્યું છે કે થોડી પ્રદતમાં કેરોથી કરાંચી સુધીના વિમાનોના રસ્તા બીન લશ્કરી ઉતારાઓને માટે ખુલ્લા થશે. કેપથી કેરો સુધીના રસ્તા નહીં ગ્રહ મળ્યા છે અને ઉતારાના સ્થળો ચુકરર થઈ ગયાં છે. હિંદથી ઓસ્ટ્રેલીયા સુધીના રસ્તાની તપાસ પણ પુરી થઈ છે.

એક રીપોર્ટ જણાવે છે કે બીન લશ્કરી વિમાનો ૩૦૩,૦૦૦ માઇલ સુધી ઉડેલાં છે જેમાં બે પાઇલટનાં મરણ થયાં છે અને ૭ જખમી થયાં છે અને ૧૦ ઉતારાઓ જખમી થયાં છે—૫,૨૦૦ ઉતારાઓ દીઠ ૧ ને હરફત પહોંચી છે.

પેરીસથી ફટર જણાવે છે કે ફેરેન્સ વિમાનીને એક મીન પોલેટ જે ઓસ્ટ્રેલીયા સુધી ઉડવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે તે કરાંચીથી તાર કરતાં પોતાની ઉપર હિંદ જતાં આવી પહેલી મંબીર આફતોનું વરણુન કરે છે. તે કહે છે કે એક સ્થળે જ્યાં તેઓને અરથો દિવસ મોબી જવું પડ્યું હતું લાંબા વર્તીઓએ આ વિમાનીઓને મુત મળી લઇને મારી નાખવાને પ્રયત્ન કર્યો હતો. પણ એટલું સાર હતું કે તેઓની પાસે ફુધીયાર હતો અને પોતાનું રક્ષણ કરવાને શક્તિમાન હતાં. આવી આવકાર કયા દેશમાં મળ્યાં એ તેણે જણાવ્યું નથી.

સલામતી વડોટા મુસરક જીવજીલાલ પી. કેસાઇ, વલલ્લ-ભાઈ જે. પટેલ, કૃષ્ણલાલ એન. કેસાઇ, જી. આર. દાબોલકર, મણીલાલ વી. ફાહારી, અને કાળીદાસ જે. કુવેરી સામે સલામત પ્રતિજ્ઞા ઉપર સહી કર્યાં બદલ કાલવામાં આવેલી નોટીસનો સુકાદો ના. ચીફ જસ્ટીસ સર તોરમન બેક્સાઉડ, ના, જસ્ટીસ સર જહોન લીટન, અને ના. જસ્ટીસ કાજીજીએ આપ્યો છે. તેમાં ચીફ જસ્ટીસે જણાવ્યું છે કે કાવલની દદમાં રહીને અધિક કાવલે રદ કરવાની સરકારને જવાબદારી કરવાનો કાક દરેક સહેરીને છે તેની કાક ના પાડી શકે તેમ નથી. પણ આ વડોટી તે આગળ વધીને એમ કહે છે કે રોલેટ બીલ પસંદ થશે તો અમે તેમને અને બીજા જે જે કાવલ અમારી કમીટી નહીં કરે તેમના સવિમય ભાગ કરીશું. અને આપણે તેમની સામે સહેરીએ તરીકે નહીં પણ વડોટી

તરીકે જોવાનું છે. વડોટી કરતેથી કાવલો શું કહે છે તે વધોચકિત પોતાના અસીદાને સમજાવવાનું છે, અને તેમાં જે પોતાના મન મમાલે કાવલો કાવો કાવો જોઈએ તે. કહેવું જોઈએ જોઈએ છે. પોતાની સલામતી સવિમય સમજે માટે પસંદ કરેલા કાવલોના સર્વ મુદ્દાં તેમણે પોતાના અસીદાને સી સલાહ આપે. પુરા સલામતી તરીકે તેમને એમજ કહેવું પડે કે આ કાવલોના ભાગ કરો. પણ કારકના અમલદારો તરીકે તેમને કાવલો માનવાની સલાહ આપવી પડે. આવી બીજા બીજા દેશોની વચ્ચે તેમને કાવલો તે બીલકલ મુજબ લાવક નથી, માટે કુ જણાવું છે કે તેમના જેવા ગુહસ્થો વડોટી કરવાને કાવક નથી. જતા અમારો વિચાર તેમના પ્રતિ સખાત દર્શાવવાનો નથી. અમને ખબર મળી છે કે સલામત સભાએ કમચા પોતાનું કાર્ય સંપન્ન કર્યું છે. લવિષ્યમાં તે શું કરે છે તે જોઈને અમે તેમના સામે પગલાં લઇશું, માટે હસણાં તો આ નોટીસ સુલતવી રાખવામાં આવે છે, પણ જે જરૂર પડે તો એડવોકેટ જનરલ અને જવાબદારો તેમને ખોરક ઉપર ફરીથી લાવી શકશે. ચીફ જસ્ટીસના આ સુકાદો સામે ચી. જસ્ટીસ લીટન અને મી. જસ્ટીસ કાજીજી પોતાની સમતી જણાવી છે.

જેમ સા. ૨૮ મીએ ડરખાનમાં મોબી ગાંધીની કીક મીટીંગ મળે હતી જે વખતે 'ડરખાન મોબી ગાંધી સુધારક કમિટી' ની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. એ કમિટીને હેલ્થ પોતાની કમિટી ઉન્નતિ કરવાનો છે.

જપાન વધુ વાર સુકમાં સડોવાયું હતું અને તેણે વાર તેને કુતેલ મળી હતી. ૧૯૧૪ની સાલ પછી જ્યારે તેણે ચીન સામે યુદ્ધ માંડ્યું હતું ત્યારે સુકની પહેલાંનાં વર્ષમાં તેનો આયાત અને નિકાસ ઉદ્યોગ ધધો લગભગ ૧૮,૦૦૦,૦૦૦ નો હતો. ચાર વરષ પછી તે વધીને ૩૮,૦૦૦,૦૦૦ જેટલો આંકડો થયો હતો. દસ વરષ પછી, એટલે ૧૯૦૪ માં સ્વિપાર્મ ફિશિયા સાથે સુક માંડ્યું અને તેમાં તેને કુતેલ મળી હતી. સંચયન સુક પછીનો તેનો વહેપાર ૮૪,૦૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ જેટલો હતો અને વીસ વરષ પછી જાપાને મિત્રરાજ્યો સાથે રહીને છેલ્લા યુરોપીય વિગ્રહમાં ભાગ લીધા પછી તે વીસ વરષના આગામાં જાપાનનો વહેપાર લગભગ ૨૦૦ ટકા જેટલો વધી ગયો છે એટલે યુરોપીય વિગ્રહ પછી તેનો વહેપાર ૪૦૦,૦૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડ જેટલો ગણાયો છે.

બ્રીટીશ ઇન્ડિઅન સ્ટીમ નેવીગેશન કંપની

સ્ટીમરોની ખબર

સ્ટી. "ફરોઆ" તા. ૨૭ ડીસેમ્બરના અરસામાં ઉલાગોઆમે, મોલામ્બીક, ઝંઝીવાર અને મન્માસા થઈ મુઝઈ જઈ ઉપડશે.

આ લાઇનની સ્ટીમરોમાં ઉતારાઓને અધિક સખામોલ શેવામાં આવે છે માટે દેસ જતારાઓને ડીકરનો પ્રદોગુલ તાકીદ કરી લેવા વિનંતિ કરવામાં આવે છે.

વધુ ખુલાસો

રોમલ હીમેદ, ૩૭૦ પાર્લિન સ્ટીટ, ડરખાન, એ સંધે મળવાથી અથવા લખવાથી મળી શકશે.

હિંદુ સ્મરણ

આથી સર્વ લોકોને ભણાવવામાં આવે છે કે મળકુર સ્મરણનો સાધ લેનારાઓને નીચેની હુકીકત ધ્યાનમાં રાખવાની ખાસ જરૂર છે.

(૧) સીમેટરીનો દરવાજો સવારે ૬ વાગે ખુલે છે, અને મંજના પં નોંઝે વધ થયા છે. માટે શખને સવારે ૬ થી ૭ વાગે ૨ વાગ્યા સુધી તાવવું. કારણ અમિદાદ થતાં ખરાબર તથા કલાક થયા છે, માટે દરવાજો ખંધ થાય તે પહેલાં અમિદાદવું કામ સપુર્ણ થવું જોઈએ. માટે આ વખતે ખરાબર ધ્યાનમાં રાખવો.

(તા. ૬ વખતની છુટછાટ માટે મ્યુનિસિપાલિટી સાથે પત્ર બંધાવે આવે છે)

(૨) લાકડાં, લી. કપૂર આદિના ખર્ચ તરીકે દર સપ દીઠ રૂા ૩-૩-૦ રોગમાં આવે છે, તથા દેખરેખ અને જારી નો નહિ ઉઠાવવામાં આવે તે રૂા ૧-૧-૦ પ્રધારાની દેરીમાં આવે છે.

(૩) રજીસ્ટરન શીની મ્યુનિસિપાલિટીને ખારાખાર થી. ૧૦) ભરવાની છે.

(૪) કમલ ૨ અને ૩ માં જણવેથી રકમ ભરવામાં આવે. નહિ લાં સુધી શખને અમિદાદ કરવાની પરવાનગી આપવામાં આવતી નથી.

(૫) મરણની નોંધવું રિવાજ પ્રમાણે કરે અને સરટી-રીકેટ રજુ કરવાનું હોય છે.

વહુ વિગત માટે નીચેના ઠેકાણે લખો અથવા પુછો.
 શ્રી એચ. એફ. ૪૧૧૧
 જોન - - - ૩૭ મેનફ્રમ.
 જોનરરી સેક્રેટરી
 ૨૨, કાયમનલ સ્ટ્રીટ
 જોહાનીસબરગ.

વેચવાના ગુજરાતી પુસ્તકો

પુસ્તકનું નામ	શી.	પે.
પ્રમુખ્ય છપન	૧	૧
હિંદી લેખમાળા	૧	૧
સપ્ત સેપસચક ભાગ ૨	૧	૧
સામાજિક સેવાના સન્મારન	૧	૧
નવલકમા સંબંધ ભા. ૧	૧	૧
નામદાર સહેનસાહ અને સહેનસાહ બાવુ	૧	૧
સ્વામી સોમલીચ ભા. ૪	૧	૧
" " ૫ મે	૧	૧
" " ૬ મે	૧	૧
" " ૭ મે	૧	૧
" " ૮ મે	૧	૧
" " ૯ મે	૧	૧
૬મી વારતાઓ ભાગ ૨ નો	૧	૧
" " ૪ મે	૧	૧
બીરે દુરખાદાર	૧	૧
નવા યુગની વારતા ભાગ ૨ નો	૧	૧
ભારતના બીર પુરુષો ભાગ ૧ લો	૧	૧૦
ભારતના સત પુરુષો	૧	૭
જનવિખ્યાત પુરુષો ભાગ ૧ લો	૧	૦
" " ૨ નો	૧	૦
કરમ મૈત્ર	૧	૬
મેક્ષમાળા	૧	૬

રાજ જયંતી બ્યાખવાનો	૧	૬
ગુલસીદાસની સમ્પત્તી	૦	૬
આ કુખ	૦	૬
મારો જોલનો અનુભવ	૦	૬
" ૨ નો	૦	૬
" ૩ નો	૦	૬
પરમારંધ સાર	૦	૬
હિંદની હાલત	૧	૬
સ્વામી શિવમ સંવાદ	૦	૬
કાબૂ દોહન ભાગ ૧ ઠો	૧	૩
" ૭ મે	૦	૨
છવનપર પ્રકાશ	૧	૧
ભારતમાં મહાન પુરુષો ભાગ ૧ લો	૧	૨૦
" " ભાગ ૨	૧	૧
સુક્ર ડી. વોર્લ્ડવિઠન	૧	૧
ભારતના બી રત્નો ભા. ૩ મે ૩ નો	૧	૧
નવસહીતા	૧	૧
જોહાલાલ પદમોહની	૧	૧
વિચાર સાગર	૧	૧
હિંદ સંસ્થાન	૧	૧
દેશભક્ત ગોપાલ કૃષ્ણ ગોખલ અને	૧	૧
ગીરગીટના સવાલ ઉપરની ચર્ચા	૧	૧
કાપડાં સામે થવાની દુઃખ	૧	૧
ધ્યાન વિધિકા	૧	૧૦
સમ્યગ્દરશન	૧	૬
અખાની વાણી ભાગ ૧ લો	૧	૦
સ્વામી વિવેકાનંદના પત્રો	૧	૨
રામાયણનું રૂક્મ	૧	૧
અર્વાચીન શાસ્ત્ર અને શાસ્ત્રિય વિચાર	૧	૧
મુંબુકે મારગકી સુંદર સીડી પ્મથીયું નીળું પરમભવ	૦	૩
વધીક પરમ	૦	૩
સીતાં વનવાસ	૧	૧
સલામદનો એનેરી અં	૧	૬
શીમદ ભગવત ગીતા ગુજરાતી પદ્યાત્મક ભાષાંતર	૦	૧૦
એકાદશ સ્કંધ	૧	૬
શીમદ ભગવતગીતા પાકું પુકું	૧	૧
" કાચું પુકું	૦	૬
મોહનદાસ ક-મચંદ ગાંધીનો જન્મ વર્તાન	૧	૬
પહેલી ગુજરાતી રાજકીય પરિષદના પ્રમુખ મહાત્મા	૦	૧
મોહનદાસ કરમચંદ ગાંધીનું બાલ્ય	૦	૧

અડવાડીક પંચામ

વર	ખીસ્તી	હિંદુ	મુસલમાન	પારસી	સુરોદિય	સુપરિત
૧૯૧૯	૧૯૭૬	૧૩૩૮	૧૨૮૬	ક. મી.	ક. મી.	
શુક	૨૮	૬૬	૪	૧૯	૪-૫૨	૬-૪૪
સની	૨૯	૭	૫	૨૦	૪-૫૩	૬-૪૫
રવિ	૩૦	૮	૬	૨૧	૪-૫૪	૬-૪૬
સોમ	૧	૯	૭	૨૨	૪-૫૫	૬-૪૬
મંગળ	૨	૧૦	૮	૨૩	૪-૫૬	૬-૪૭
બુધ	૩	૧૧	૯	૨૪	૪-૫૭	૬-૪૮
ગ્રહ	૪	૧૨	૧૦	૨૫	૪-૫૮	૬-૪૮